

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. III. In quem statum sit reposita Regalia per Concilium Generale
Lugdunense II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

videlicet sibi reddebantur, conscientia, & pudore delicti cupiditate vincuntibus: non potuit ergo hoc jus eorum esse Coronæ Gallicæ, quod Canones, quod Episcopi, quod Reges Gallie tanto tempore, spatio videlicet quingentorum annorum aut ignorarunt, aut execrati sunt: quamvis enim subinde se in lucem proferret, imò aulam penetraret, semper tamen pro abusu, & flagitio proclamatum est, nunquam pro jure; quis verò, nisi temerarius, abusus, & flagitia Gallicæ Coronæ connata esse dixerit?

126. *Secundò.* Et quamvis hæc vacantium Ecclesiarum rapina honestius processura, consuetudinem prætereret; non ideo tamen à Gallie Episcopis, aut etiam Principibus excusata est; cum enim agnoscerent, non sacris Canonibus tantum adversari, sed etiam Divinis legibus; merito negabant, obtentu consuetudinis, aut beneficio temporis purgari posse; quanto enim diutius, tanto pejus peccabatur; nam ut benè advertit S. Cyprianus epist. ad Pomp. *Consuetudo, quæ apud quosdam obrepit, impedire non debet, quò minus veritas prævaleat & vincat: nam consuetudo sine veritate vetustas erroris est.*

127. *Tertiò.* Emicuit vigilantia, & vigilantia par libertas Cleri Gallicani, quippe ut primùm hic abusus in publicum prodibat, mox cædebat, Canonibus, decretis, liberisque vocibus in illum armatis; nulla hæc adulatio, nulla turpis conniventia, nec servile obsequium, quo Principum delicta plerumque palpantur, remedijs omittis; monebantur, rogabantur, terrebantur, ut etiam inviti & morbum agnoscerent, & medicinam admitterent; quæ libertate, venerationi mixta effectum est, ut malè inceptis Principes abisterent, amarentque, qui pronos in præceptum morabantur.

128. Cùm ergo ex allatis proximè testimonijs constet, in Gallijs usque in tertiam Regum progeniem, imò ne quidem sub hujus initia locum Regaliæ fuisse, proximum est, ut, quando cœperit, dica mus. In quo communis ferè eorum, qui hæc de re scripserunt, sententia est, post undecimum sæculum cœpisse, magno illo de investituris certamine, quod tanto tempore Ecclesiam, Imperiumque collisit, feliciter pacato. Id contigit anno Christi 1122. in Concilio Lateranensi operâ præsertim, prudentiaque Calixti II. Pontificis Maximi. Vide M. de Pamiers fol. 12. *Maymbourg de la decadenz f. 409. de Marca de concord. l. 8. l. 23. Regale Sacerdot. fol. 70.*

129. Ab hoc tempore jus Regaliæ invaluit, usu præsertim, ac Episcoporum, Summorumque Pontificum tolerantia, quæ pro tacito privilegio acceptabatur: nec deerant, qui crederent, jus Regaliæ, ac vacantium bonorum occupationem necessariò consequi ex Concilij Lateranensis indulgentiâ, & Calixti constitutione, sublata annuli, atque crucis cæremonia investituræ concedentium, quod etiam Maymbourgus asserit, probatque, semper in Reges, quam in Episcopos pronior; *Sic enim, inquit, fouda, jura, patrimonja, aliaque*

facultates Ecclesiæ in manus Principum bene cadunt, sublato Pastore, qui ergo dari à Principibus possunt videns electis? Dicit enim non possunt, si non habent; cum ergo Concilium Lateranense investituræ feudorum Principibus concessit, etiam occupationem concessit vacantium Ecclesiæ bonorum, hæc enim investituræ necessariò consequitur. *Maymbourg de la decadenz fol. 409. & fol. 214.*

Hæc alibi etiam Maymbourgus repetit; quæ quam malè connectantur, nemo non videt, & malim ego malæ causæ potius adscribere melioribus argumentis deslituta, quam ipsi Maymbourgo, historiam magis, quam Canones, legelque, & feudotum jura callenti: feuda enim familijs, non personis addicuntur, nec obitu Vasalli ad Dominum, sed ad hæredes transeunt. *Cap. Imperialem, f. Præterea, de probis. fendi almat. per Frid. & Cap. 1. Quæ fuit prima causa.* Fructus quoque ante investituram hæredi proveniunt; imò gravissimorum Doctorum sententia est, etiam per annum, & diem non petitâ investiturâ, feudum proximis agnatis, non Dominò deberi; cur enim atque culpam loam innocentes? Vide Bald. Zal. Socin. & alios apud Clar. *f. Feud. q. 66. n. 6.* Et faciunt C. un. *f. Porro qualiter olim poterat feudum alien.* *Cap. Titius. Cap. Si vasall. de feudo desin. Nec obstat jus Relevij, quod paucis tantum locis obtinuit. Quanto hæc certiora sunt, de feudis Ecclesiæ delictis? Ut primùm enim Ecclesiæ adscribuntur, mutant qualitatem, evaduntque Bona Ecclesiastica, patrimonja patrum, peculium Dei; nec profanis usibus accommodari amplius possunt, quod sæpe non à sanctis Patribus tantum, sed etiam Ethnicis scriptoribus dictum est. Cæteram hujus ex investitura ad cohonestandam Regaliæ pretiti fundamenti consultatio videri potest supra in responsione ad 2. præsentis §. 1. ex parte adversa adductum argumentum.*

§. III.

In quem statum sit reposita Regalia per Concilium Generale Lugdunense II.

PROVINCiarum Viennensis, Arelatenfis, Narbonensis, Burdigalensis, & Bituricensis Ecclesijs Cathedralibus anno 1209. concessa est immunitas non solum ab exactioibus & vestigialibus quibuscunque, sed etiam à Regalia; ut constat ex instrumento relato tom. 2. par. 1. *Concil. P. Labbe pag. 40.* Sic Ildephonus Comes Tolosanus anno 1138. remisit consuetudinem occupandi spolia Tolosani Episcopi defuncti, à suis Antecessoribus usurpatam; cui liquet ex charta donationis relata in *hyst. Comitum Tolosanorū pag. 195.* Sic Narbonensis Comitissa Ermenegar dis anno 1155. usum spoliarum in Ecclesia Narbonensi cessit, juxta chartam cessionis relata à Baluzio in *addit. ad cap. 18. lib. 8.* & Petro de Marca de *concord. pag. 427.* Sic Fridericus II. jus occupandi spolia Episcoporum & fructus Episcopatum vacantium Ecclesijs remisit anno 1213. facti in hanc

hunc finem constitutione, quam deinde Bullâ aureâ ad Honorium III. datâ confirmavit.

132. Verum ipsissimas has cessiones in suis instrumentis expendendo, merito animadverti oportet, ad ea Friderici II. verba, quibus disertè dicit: *Se dimittere, ac restituere*, quem in occupandis Bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Ecclesiarum vacantium sui consueverant Antecessores, committere pro motu propria voluntatis. Quia igitur illud instrumentum minimè importat cessionem juris legitimi, sed cessionem ab injustitia, num hinc fas esset, Regaliæ jus à Rege Christianissimo prætendi in illis ipsis provinciis, quæ per illum Friderici II. constitutionem sunt restituta in pristinam & Canonice libertatem, hucusque ibidem retentam? Deinde comperimus in primis, quod Narbonensis Vicecomitissa Emenegildis in illa cessione recognovit injuriam, quam parentes ejus, & ipsa in possidendis honoribus, & Bonis diripiendis decedentium Archiepiscoporum Narbonensis Ecclesiæ hucusque perperam fecissent, justitiamque instinctu solvere, quidquid rapere, vel aliquâ occasione accipere solebat. Hadriano VI. confirmante hanc remissionem diplomate suo relato à præcitato Baluzio. Num igitur quæ recognita fuit injuria, proptereaque per restitutionem ab ipso etiam Summo Pontifice comprobata reparata, fas est hujusmodi vocatam pravam contra Deum & Ecclesiam consuetudinem repetere?

133. Paris tenoris erat cessio usûs facta ab Ildephonso Comite Tolosano in instrumento superius allegato disertis verbis asseverante: *Se derelinquere, & absolvere coram populo Tolosano illam primam consuetudinem, quam in rebus Tolosani Episcopi defuncti per violentiam exigebant Comites Tolosani, sublata sibi & hæredibus suis potestate, de cætero rapiendi, vel capiendi res Episcopi post mortem ejus.*

134. Denique cessio Raymundi Comitis Tolosani coram Milone Apostolicæ Sedis Legato in Concilio apud S. Agidium facta ita se habebat: *Ut pro remedio animæ suæ & Progenitorum suorum omnibus Ecclesijs Provinciarum Viennensis, Arelatensis, Narbonensis, Burdigalensis & Bituricensis promitteret, quod administrationi rerum ab Episcopis, vel alijs Recloribus defunctis relictarum, seu custodia, occasione consuetudinis alicujus, vel aliquâ aliâ se nullatenus vellet immiscere, sed omnia sine aliqua diminutione defunctorum Successoribus dimittere, nec electioni etiam Episcopi, vel alterius Recloris Ecclesiæ se immiscere, nullumque præstare impedimentum, quò minus electio canonicè fiat, ac liberè.*

135. Quare Generale Concilium Lugdunense II. anno 1274. celebratum, cui mille Antistites intererant, præfederatque Gregorius X. circa Regaliam edidit constitutionem sequentis tenoris: *Generali constitutione sancimus, omnes & singulos, qui Regaliam, custodiam, sive Guardiam advocacionis, seu defensionis titulum in Ecclesijs de novo usurpare conantes, Bona Ecclesiarum, Monasteriorum, aut locorum ipsorum vacantium*

presumunt, quantacunque honore dignitatis præfulgeant; Clericos etiam Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum &c. qui hoc fieri procurant; ea ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Illos verò, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum pro tempore, quo præmissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere, districtè prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura ejusmodi sibi vendicant, ab illorum abusu sic prudenter abstineant, ut suos Ministros solidè faciant abstinere, quòd ea, quæ non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec Bona cætera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent.

Cæterum rememorato digna sunt, quæ Natalis Alexander in sua de Regalia dissertatione circa prædicti Canonis seu causam, seu intelligentiam sub hisce verbis profert, Regem Christianissimum Philippum III. stimulis conscientiæ urgentibus, per Oratores suos effecisse, ut Regaliæ usus tum quoad suum usumfructum reddituum Episcopatus, tum quoad præbendarum collationem adversus Canones introductus in Concilio Generali Lugdunensi II. confirmaretur. Scripsit Dominus de Marca in Commentariola de Regalia edito, ac relato inter Acta Cleri Gallicani tom. 2. pag. 102. eam ob rem editum esse in eo Concilio Canonem duodecimum præsentibus Francorum Legatis, quo jus recipiendi Regalia, confirmatum est in Ecclesijs, ubi recepta erat illa consuetudo, cujus introductio vitata est quoad Ecclesias, quæ ei non erant obnoxia. Hanc Petri de Marca sententiam, claris licet prædicti Canonis verbis nixam, improbat Natalis Alexander, cujus proinde in contrarium fundamenta hic excutere, animus est.

FOUNDAMENTVM I.

Natalis Alexandri illum Concilij Lugdunensis Canonem æquivoce interpretantis.

137. Hic Author contendit, eo Canone jus Regaliæ Christianissimis Regibus non esse imminutum, non circumscriptum, non coarctatum ad certas duntaxat Ecclesias, quatenus usumfructum Bonorum Ecclesiæ vacantis, & collationem beneficiorum complectitur; veluti Gallici, quotquot sunt hodie Jurisconsulti supremi Senatûs Parisiensis, aliorumque totius Regni, & Regij Consistorij Patres, Rex ipse, post accuratam sui juris discussionem, habeant certissimum; Clero etiam Gallicano anno 1673. in hanc descendente sententiam.

Responsio.

138. Author Responsionis ad ejusdem Natalis Alexandri de Regalia dissertationem art. 5. §. 2. n. 2. respondet, certum esse, quòd Concilium Lugdunense jus Regaliæ Christianissimis
P P P P mis

mis Regibus competens non imminerit, seu circumscripterit, vel coarctarit, sed veterit dumtaxat, ne ultra consuetudinis antiquæ modum excresceret, ac extenderetur. Excommunicationis quoque sententiâ feriendo illos, qui Regaliam, custodiam, sive Guardiam, advocatorem vel defensionis titulum in Ecclesijs, Monasterijs, sive quibuscumque p[ri]ncipalibus locis de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum vacantium occupare præsumunt, quantacumque dignitatis honore præfulgeant. Ex quo adeo decreto duplex resultat quæstio: altera *Iuris*, Facti altera. Et prioris quidem quæstionis status in hoc se tenet; An illud Concilij Lugdunensis II. decretum impediatur, quò minus Ecclesiæ tunc à Regalia immunes, hinc postea servituti subijci potuerint? Posterior autem quæstio ita se habet; Viram omnes Ecclesiæ Gallicanæ tempore Concilij Lugdunensis II. fuerint obnoxie Regaliæ? Quorum proinde quæstionum decisiones referivimus in sequentem conclusionem nostram.

139. Interea audire lubeat Authorem *Gallie vindicatae* dissert. 1. §. 1. n. 6. illam Concilij Lugdunensis constitutionem disertè ac solide explicantem. Ubi, inquit, ante hujus sacræ Synodi tempora jus Regaliæ non fuerat usurpatum, prohibet ejusdem duodecimus Canon deinceps usurpari, eosque, qui hunc abusum inducunt, nullo dignitatis discrimine anathemate ferit, & ne à quoquam dubitari possit, quid nomine Regalium voluerit Concilium intelligi, multiplicentur aliæ voces æquivalentes: *Custodia, defensionis, usurpationis, & vindicationis fructuum vacantium Ecclesiarum*; quæ omnia Regaliam, de qua agimus, tam aperte notant, ut nihil apertius dici possit; & videri possunt Glossa, & Archidiaconus in *Cape Generali*, in 6.

140. Observat etiam Durandus Speculator Episcopus Mematens. in *Comment. cau. 12.* quos Majolus edidit J. C. anno 1569. qui Concilio interfuit, Patrumque jussu Canones contexit, ac Commentarijs illustravit; Gallie, Angliæque Episcoporum querelas Concilium, Patresque inclamantem evicisse, ut hic Canon ederetur. Marca verò Archiepiscopus Parisiensis preces etiam Philippi Audacis, ejusque Oratorum accessisse dicit, hoc ipsum à Patribus postulantis. Hæc ergo Regaliæ, seu Custodiæ restrictio ab eo Concilio edita est, cui sanctissimus Pontifex præfederat, cui Episcopi supra quingentos aderant, Prælati mille, omniumque in Europa Principum Oratores, imò & ex Asia, Persiæque: quò nullum in Ecclesia majus, florentiusque habitum est: in quo de summis rei Christianæ capitibus agitatum; cui non Gallie tantum Legati, Episcopi que assidebant, sed quorum etiam precibus, querelisque datum, ut Regaliæ omnia pervagantis modus aliquis, limitesque figeretur, dista ijs penam omnium gravissimam, qui aliquid contra molirentur, aut etiam non obsisterent: quæ omnia mihi volutanti omnino persuadent, hunc Lugdunensis Concilij Canonem Regi Galliarum studiosè occultatum esse, aut aliâ facie, quam est, exhibitum; & facile fuit, ca-

stris potius, armisque; quam aris intentum fallere; si enim illum, ut est, peripsectum habuisset, nunquam credo, tam salubre decretum, tam sanctè, tantoque apparatu in Gallia factum, & Gallie Regibus, Episcopisque ex-petitum violari passus esset, idque parvo, & Rege indigno quaestu; sed ut dixi, ad Regem veritas non pervenit.

Secundò. Causa, quæ Concilium permovit, ut Regaliam ijs locis, ubi invaluerat, permitteret, non alia in Canone producit, quam *fundatio Ecclesiarum, & consuetudo domania*: quò ea confirmantur, quæ supra diximus Regaliam videlicet non à jure feudali, non à privilegio Calixti profectam esse, sed à consuetudine, quæ ab abusu cepta in usum, tandemque in tolerantiam, ac privilegium desijt. Cur enim tam honestos titulos, & qui etiam sufficerent, consuetudine seposita, præteriret? Imò si illis Regalia niteretur, non poterat restringi, sed universim admitti non minus, quam feuda & investitura debebat. Ergo ante consuetudinem nullus Regaliæ titulus, quò licita redderetur, nisi tolerantiam velis: quamquam nec tolerantia fuit, quæ tot Pontificum, Conciliorumque decreta interruperant, aut si aliquando connivebant, metu fastidique tenebantur, re toties, & incassum tentata.

Tertiò. Etiam post Concilium Lugdunense dubitatum est, an sola Custodia vacantium proventuum (si modò feudales excipias) aut etiam usufructus permitteretur? Sanè Bonifacius VIII. Ferdinando Castellæ, & Legionis Regi solam Custodiam permisit, & cum fructus etiam vendicaret, nec monitus absteret, anathemate perculsus est, nec prius absolutus, quam omnia redderet. Apud Raynaldum anno 1303. Inter alia Legationis capita, quæ Ioannes Cardinalis anno 1303. apud dictum Raynaldum n. 24. & Spondanum ad annum 1302. ad Philippum Pulchrum sanctus est, etiam illud erat: *Ne vacantium Ecclesiarum bona depilarentur*: id verò nunquam Bonifacius tentasset, si Privilegio Concilij Lugdunensis crederet Principes muniri, nec isti Privilegium, sed consuetudinem obtendebant. Imò Philippo Audaci Gallie imperante (qui per Legatos Concilio adfuerat) Regius Senatus decrevit jus Regaliæ ad decimas Ecclesiæ Constantiensis (urbs est Normandiæ) haud extendi. Alij etiam Gallie Reges quasi de decori, aut conscientia sibi ducerent, ipsijs Ecclesiis assignari, ea plerumque sacris locis donabant. Et quidem Carolus VII. Ludovicus XI. Carolus VIII. Ludovicus XII. & Carolus IX. Capellæ donarunt, qui ultimus hanc donationem perpetuam fecit; Ludovicus XIV. tertiam istorum bonorum partem addidit, qui Catholicam religionem amplectantur, & hæresi abjurata. Ludovicus XIII. Regnantis Pater anno 1641. revocata donatione sacre Capellæ facta, voluit, quæ vacante Ecclesia provenerant, successoribus Episcopis reservari, exemplo Christianissimo Rege digno, & in quo pietatem juxta & religionem venerit.

Sed tribus post annis Ludovico XIV. adhuc minore, donatio rescissa est; Oeconomi vacanti Ecclesie dati, omnesque proventus Regio arbitrio, ad pia tamen opera, subiecti, rebus in eum statum repositis, quem ante donationem a Carolo VII. factam obtinebant.

343 **Quartò.** Multò minùs à Concilio Lugdunensi conceduntur Laicis collationes & investituræ pleno jure beneficiorum, vacante Ecclesia. De hoc enim in Concilio altum silentium; nec verò sileri debebat tantipretij privilegium, regulisque disciplinæ, & libertatis Ecclesiasticæ, ac Concilio Oecumenico Lateranensi sub Calixto II. tam adversum. Nec aliter Concilium Lugdunense intellexit Bonifacius VIII. in responso Legatis Gallie dato, jus videlicet nominandi, præsentandi que, non verò instituendi ad Regem pertinere; verba Bonifacij sunt: *In collationibus præbendarum duo esse consideranda, jus Patronatus, & presentationem; Collationem verò & usum ad Laicos nullo jure pertinere posse, nisi foris ministerialiter; & alibi: Quantum ad Collationem beneficiorum, se zelantem salutis Regis, frequenter ejus Nuntius dixisse, cupere se, ut Rex faceret licitè, quod faciebat illicitè, quia omnia jura clamant, collationem beneficiorum non posse cadere in Laicum, ita quòd habeat jus & potestatem conferendi.* Spondan. ad annum 1302. Et Nangis in vita Ludovici pag. 445. Sanè in beneficij Ecclesiasticus conferendus, quæ ad Patronatum ipsius pertinebant, præcipuè in Ecclesijs Cathedralibus, ubi, Sede vacante, ratione Custodiæ Regalium ex consuetudine pertinebat ad eum. C. latio &c. Ubi vides, totam Collationem beneficiorum revocari ad juspatronatus, id est, ad jus præsentandi, non verò instituendi. Quo etiam modo sunt intelligendæ Constitutiones Gregorij X. de anno 1271. *Expofuit nobis, & Divine gratiæ præmium. Quibus idem jus in Regibus Gallie agnoscitur.*

144 **Cæterum** jus conferendi beneficia, præsertim pleno jure, nunquam fuisse à Concilio Lugdunensi concessum, illud evidenti argumento est, quòd mota illis à Pontificibus lite, nunquam Concilium prætulit, sed solam consuetudinem, hæc unà nitentur, ut videre est in responso Philippi Pulchri ad articulos Bonifacij, & in Philippina constitutione ejusdem argumenti. *Preuves des libertez de l'Eglise Gall. ch. 16. n. 23. Phillipine anno 1334.* Cur verò tacerent Reges, qui omnia conquerebant, privilegium Concilij, quod solum omnes rationes vincebat? Nam consuetudini multa obijci poterant, Concilio nihil. Nihil ergo adjumenti à Concilio, quod Regaliam, collationes præsertim beneficiorum non tam extendi, quam restringi volebat, & ideo nec univèrsim Principibus permissum, sed tantum pro ijs locis, in quibus consuetudo prævaluerat: nam ut bene Politicos: *Sapientes quadam tolerare, oportet, etiam, quæ non probant, ut transitum ad majora faciant; quadam in tempus rescienda, nec*

Principes multis annis molliter habitis ad duriora vertendi. Dion. l. 52. Seneca. Artit. 5. Politic. August. epist. 18.

Objectio.

EX parte adversa instari potest cum Natali Alexandro, quòd præinsinuata duarum Juris, tum Facti de Regalia quæstiones jam sint decisæ per edictum Regium, quo anno 1682. facta est Regaliæ extensio ad omnes Gallicæ ditionis Ecclesias, ipsomet etiam Clero Gallicano, duobus duntaxat Alestensi & Apamienfi Episcopis exceptis, in hanc sententiã condescendente, & Gallis, quotquot hodie sunt, Jurisconsultis conspirantibus in eam opinionem, quòd Canone Concilij Lugdunensis Regalia non sit coarctata ad certas Ecclesias, illas scilicet, in quibus ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine locum habebat.

Hujus argumenti pressior fit instantia per ea, quæ Author Gallie vindicatæ cit. dissert. 1. §. 6. n. 2. opponit. Caula, iniquis, Regaliæ jam aliquoties in Parliamentis, Regique Senatu agitata & cognita est, præsertim anno 1608. in Parlamento Parisiensi, Henrico Magno imperante, in quo Regaliam extendendam esse, decisum est. Secutæ sunt aliæ Regij Concilij anno 1637. & 1638. & 1639. & 1651. & 1653. & 1654. & 1673. sententiæ, quibus omnes Archiepiscopi, Episcopi Prælatique Provinciæ Septimanniæ, Provinciæ, & Delphinatus, aliisque jubebantur intra sex mensium spatia, titulos, causasque præsentæ libertatis, & exemptionis offerre; & Episcopi acquievère productis libertatis suæ titulis, instructisque Procuratoribus, qui coram Regio Senatu causam Ecclesiarum agerent, & si possent, Regaliam excuterent. Pependitque ea lis triginta sex annos, ab anno videlicet 1637. usque in annum 1673. mutuo Cleri, Regisque conflictu: donec eo, quo dictum est, anno, in Regio Senatu, & postea ab ipso Rege pronuntiatum est, ad omnes Regni Ecclesias Regaliam pertinere. Arrestum Regij Concilij anno 1673. & ei conformis, ac duplex Regis Declaratio anno 1673. Cùm ergo Henricus IV. hanc causam ad Regium Concilium avocaverit, ibique tot annis discussa, & definita fuerit, Episcopi Gallie, quorum intererat, avocationi non solum non obliuctantibus, sed etiam tot annorum decursu, Iudices agnoscentibus, suasque rationes ac titulos, quibus muniri credebant, allegantibus. Quid jam queruntur, disputantque, causâ tam lentè discussâ, & tandem finita? Num tempus defuit tot annis ductum? Num Iudicem inculant, toties agnitum, & nunquam repulsum? Num inauditi, indistinctæ causâ damnari, quam in tot Conventibus, & repetitis vicibus dixere? Num denique ad legitimum Iudicem, justamque sententiã aliquid defuit, quam tot annis expectarunt, & nunc modò inculant, cùm causâ ceciderunt, sero, & intempestivo dolore?

Pppp

Re-

Responsio.

147. **A**uthor *precitate responsionis cit. §. 2. n. 3.* responderet, Regem Christianissimum suo equidem edicto Regaliam ad omnes suæ Ditionis Ecclesias extendissè, sed meritò præsumi, quòd occultata ipsi fuerit veritas. Et quia tam manifesta est littera Concilij Lugdunensis, Regaliam coarctantis ad eas duntaxat Ecclesias, in quibus ex *fundatione, vel ex antiqua consuetudine* antehac locum habebat, admiratione dignissimum esse, quòd universis Galliæ Jurisconsultis imputetur tam manifestus error, ac si conspirassent adversùs litteram adeò apertam & liquidam. Audiamus hæc super re Rozæum in Senatu Parisiensi Consiliarium, & Regaliam teleberinum in *Præfat. par. 1. n. 9.* sic scribentem: *Tertio istud jus Regaliorum approbatum fuit, & declaratum in sacro Concilio Lugdunensi, cui præfuit Gregorius X. in Cap. Generali. §. fin. De elect. in 6. ubi textus prohibet, de novo vendicare jus custodiæ, advocacionis, vel Regaliæ &c.* Ejusdem Concilij Lugdunensis in *præfatio Cap. Generali.* positos limites Regaliæ ad certas duntaxat Ecclesias restrictivos adstruunt Jurisconsulti Galli in *respons. ad 2. & 3. adversa partis fundamentum* allegandi.

148. Interea rursus audiamus, quæ in hanc rem optimè edisserit *præcatus Galliæ vindictæ Author dicto n. 6.* Constat, inquit, ex dictis *superius*, post Concilium Lugdunense Regaliam trecentos & ultra annos, ijs tantum locis exercitam esse, quæ huic oneri à longo tempore assueverant, reliquis naturali & canonicâ libertate fruentibus, quod etiam Ecclesia Gallicana in ultimis Comitijis, & litteris ad Innocentium Papam, ipsiq; Reges & Parlamenta Galliæ professa sunt: nec Adversarij dissentire; quibus eòdè ista obijcias, id solum respondent: *Non potuisse eorum negligentia Coronæ, & Regum jura deleri, præscribere, nec Reges exemplis ligari.*

149. Primum ergo ab anno 1583; Henrico III. Galliam moderante, Ecclesiæ libertas pullari cœpta, Regio Advocato Regaliam extendere aggresso, qui tamen repulsus est, & silere coactus. Ab eo tempore verum est, perpetuam ferè pugnam Ecclesiæ cum Regijs fuisse, illâ semper victrice; quamquam non Regum, sed Ministrorum importunitas fuit, questum & gratiam ex lite captantium. Et verò, qui istarum rerum aliquam notitiam habet, fateri cogetur, à Regijs Ministris varijs artibus certatum esse, ut Clero imponerent, fallerentque incautos. Nam *primò* Regi persuasere, jus Regaliæ proprium, innatumque Coronæ esse, & ideo nec alienari à Regibus, nec à Clero præscribi potuisse: unde Regaliam ad totum Regnum pertinere deducebant; quæ à veritate quàm sint aliena, & captionis plena, jam *alias* ostensum est, nec tamen Episcopis communicabantur, ut referri possent, contenti intra Principis aures latere, tantò tutius nocitura, quòd occultata.

150. *Secundò.* Episcopi omnes, nulloque dis-

crimine citati sunt, ut rationes, titulosque suæ libertatis proferrent; quod omnino captionis fuit, & dolo factum, qui etenim privilegio, aut contractu onerolo libertatem adepti erant, meritò titulum petebantur; secus, qui naturali & canonicâ libertate, ac quatuor, & plurium sæculorum possessione, non privilegio, nec contractu tuti erant, ab his enim titulus peti non poterat, cum nullus major, notioque tot sæculorum, & pacatâ possessione: & tamen, ut dixi, dum omnes, nulloque discrimine vocantur, factum est, ut etiam illi comparerent, licentique tubirent, qui extra omnem aleam, licentique erant, clamantibus interim Regijs, qui pedicatas sparserant, agnovisse illos Iudicem, forumque Regium, & ita causa dicta, agitataque damnatos esse.

Tertio. Sed & illud novum, insolensque, ac planè iniquum, quòd cogeret Episcopos causas, titulosque suæ libertatis producere. Quis enim necit, probationes non ad reum, sed ad Actorem pertinere? Et possessionem tot annorum, ac juri & libertati Ecclesiæ, omniumque retro Regum edictis conformem, omni titulo majorem esse? Non ergo Ecclesijs probandum erat, cur essent liberae, sed Regijs, cur vellent in sevitutem rapere; & ita semper in Gallijs more receptum fuerat. Iniquum ergo fuit, omnique juri contrarium, quòd onus probandi Regi debitum in Episcopos transferretur.

Quarto. Nec minus novum, quòd dicitur dicerent, & forum statuerent, citarentque Episcopos, ubi nulla lis, nullum dubium esse poterat: at verò an Regalia toto Regno extendi deberet, controversi amplius, nec in litem deduci potuit, causâ in Generali quingentorum Episcoporum Concilio, & Rege Philippo, totâque Galliâ approbante, jam dudum decisâ, finitâque, cui Henrici IV. & Ludovici XIII. sententiæ, & usus quatuor sæculorum accesserat; quæ, rogo, causa dici debuit finita, si hæc non debuit?

Et quem in finem iterum liti pugnae subdebatur, cum nec melius probari, nec clarius decidi posset, quàm jam probata, & decisa fuerat? Ut omnino appareat, non fuisse Episcoporum mentem, cum se Regijs Ministris sistebant, causamque Ecclesiæ tuebantur, novam litem ingredi (id enim non poterant, nisi Regios Ministros ipsi Regibus, totique Generali Concilio præponerent) sed solum conscientias eorum instruere, & veritatis admonere, qui pacem turbabant, & obtentu Regaliæ, ac Chirographi à Rege extorti, pacificos Beneficiorum possessores impetebant. Non ergo Episcopis Galliæ judicium subire, sed vexationes redimere, quas patiebantur, animus erat, productâ veritate, quod sine judicio fieri posse, quis non videt? Et ideo anno 1639. Syndicus Provinciae Narbonensis protestatus est: *Se titulos producturum, quibus suarum Ecclesiarum libertatem muniri credebat; nolle tamen, ut is actus juri & exemptioni Ecclesiarum fraudi, aut damno esset.* Eodem terè modo, similiq; protestatione alii

ut sunt Episcopi, dum anno 1660. Regi supplicarunt, ut Ecclesias libertati, & possessioni suæ, quæ tot annis fruebantur, relinquere. Nec exempla desunt, non solum Episcoporum, sed etiam Summorum Pontificum, qui innocentia suæ, bonæque causæ certi, coram profano tribunali causam dixerunt, non quod Iudicem illic agnoscerent, sed ut innocentiam suam purgarent, ejusque testes etiam hostes haberent; & historia Ecclesiastica exemplis abundat, & Gratianus aliqua notat. Vide S. Gregorium l. 9. ep. 39. Gratian. 2. q. 7. Regal Sacerdot. f. 358.

154. Sed demus, Iudices Regios ab Episcopis agnitos, eorumque sententiæ libertatem Ecclesiarum submissam esse; quid inde consequitur? Num jure id egerant? Num poterant Ecclesiæ suæ privilegijs, quæ in tutelam, & depositum acceperant, præjudicium inferre? Et quibus ne fundi quidem alienandi potestas erat, possent alienare libertatem, quæ nihil præstantius, aut majus est? Aut forsitan eorum arbitrio stabat, ut Concilij Universalis Canones, tot pœnis armatos, omniumque consensu receptos, & Gallorum sententiâ Romano etiam Pontifici inviolabiles, ipsi violarent, aut violandos alijs permitterent?

155. Quod si, ut ipsi dicunt, jura Coronæ, & Regiæ dignitati annexa, nec alienari in Ecclesiâ, nec præscribi possunt; & ideo omnium retrò Galliarum Regum obliterata exempla & edicta volunt, quibus Regiam restringebant; quanto majori jure, & eorum pace dixerim, nullis Episcoporum votis, nullaque conniventia, privilegia Ecclesiarum, & libertatem alienari in Laicos, præscribi que potuisse, & ideo frustra exempla, & conniventiam eorum allegari, quibus nec potestas alienandi, nec voluntas fuit: & quo jure ipsi Galliarum Regum, ego Galliarum Episcoporum exempla damno; imò multò majori; nam quæ ipsi in Regibus damnant, juxta Canones, quæ ego in Episcopis, contra Canones fuere.

156. Quamquam, si verum fateri volumus, nunquam Episcopi Regijs Ministris, eorumque sententijs, extensionem Regiæ quod attinet, detulere. Nam Parlamentum Parisiense pro Adversario potius, & libertatis suæ invalore, quam pro Iudice habuerunt, ab eoque decreta non ut sententijs amplexi, sed ut injurias, injustosque conatus averlati sunt: præsertim Arrestum anno 1608. quo Henrici Magni edictum abolebant. Et planè nihil dici, viderique potuit eo Arresto absurdius, magisque alienum ab omni æquitate, & reverentiâ Regi suo debitâ; præterquam enim, quod sententijs ferebant sacris Canonibus, Regni que legibus adversam, (quæ, ut vidimus, Regiam extendi vetabant, & onus probandi Regi, non Ecclesijs imponebant) illud, rogo, quale fuit, ut edictum à Rege sancitum, & in Parlamento agnatum probatumque, ipsi postea refigerent, desererentque, Majestatis, & reverentiæ oblii, perinde, ac si autoritas illis supra Regem esset, eorumque arbitrio staret,

ut, quod is statuerat, nisi everterent: & tamen, qui contra Regiam nuper pronuntiaverunt, eo præsertim Arresto, tot capitibus irritò, nituntur; dicunt enim, nihil se novimoliri, sed antiquis tantum documentis, exemplisque insistere: & si quæras, quænam ea documenta, & exempla sint? Arrestum illud inculcant, quo, ut dixi, nullum unquam infirmius fuit, magisque in omnes regulas, & æquitatis, & reverentiæ offendit; & ideo neque aliud magis ab Episcopis impetum contemptumque. Ministris ergo, & Officialibus Parlamenti nonquam in hac causa tantum legitimis Iudicibus delatum est.

157. Verum est, ad Regem, Regiumque Consilium delatas à Clero querelas esse, non quod in hac causa Iudicem agnoscerent; nec enim aut Regi, aut Episcopi in mentem venit, ut crederent, sententiâ in Concilio Universalijam latam, mutari à Regibus, aut aboleri posse, nec totâ retro antiquitate exemplum occurreret; sed ut ejus autoritate Parlamenti conatus susterentur, quod ab Episcopis sæpius postea repetitum, quoties videlicet à Regijs Ministris infestabantur, patetque ex eorum Generalibus Conventibus diversis annis celebratis, nimirum annis 1650. 1655. & 1670. quibus contra Regios acerbissimè conclamatum (tantum abest, ut Iudices agnoscerentur) & de medijs actum, eorum molestias, conatusque eludendi; & præsertim anno 1670. quando Episcopi Alestensis litteræ, quibus rationes pro Ecclesiarum libertate continebantur, in Conventum allatæ, omniumque approbatione, plausuque acceptæ sunt, & rogatus Parisiensis Archiepiscopus, ut Episcoporum querelas, petentium, ne Arrestum, & declaratio in favorem Regiæ edita executioni daretur, in sinum Regis deponeret; quod facturum se promisit, sed incertum, an præstiterit. Falsum ergo est, quod dicitur, acquievissse Episcopos Parlamenti sententiæ, & Regiæ declarationi.

158. Sed acquieverint; an verò ignorant, postquam experientia docuit, etiam tribunalia insidijs, & errori patere, multa tribuna, quibus sententiæ corrigerentur, prodita esse? Revisionis videlicet, restitutionis in integrum (quæ exemplo minorum Ecclesijs datur) & præsertim melioris informationis, quæ ut plurimum æquitatis juxta, & reverentiæ habet, ita minimum Majestatem Principis lædit. Quod si licuit Ministris Regijs, tot Regum edictis, ac repetitis sententijs, & quadringentorum annorum morâ, uluque repulsis; in omnium Galliarum Juris Consultorum, in item redire, & petere toties negata; cur rogo, id Episcopis non liceat, vitioque vertatur, qui non aliena, sed sua petunt: nec Canonibus prohibita, sed concessa, causamque fovent tot partibus æquiores? aut quæ modestia est, eos silentium imperare, qui nullum dicendi finem faciunt, toties tacere jussi?

159. Nec porro verum est, duos tantum fuisse Episcopos, nempe Alestensem, & Apamiensem, qui se Regiæ opposerent. Audi rursus hæc de re differrentem Authorem Galliarum vincturæ dicatæ

L. Disquis. XVI.

crimine tunc... lae libertatis... nio, qui... non privilegio... his enim... nio, non... pulatione: & tamen, ut... no, nullaque... etiam in... vent, qui... tem, cum... ac... casus, in... Quoniam... sed ad... omniaque... amonitio... ano, omni... Ecclesijs... sed leges, cur... re; licet... hanc... communit... hanc in Episcopos... Quod... auctoritate, &... Episcopos, ubi... pment: in... tatis debere, controv... hanc dedit... genarum Episcoporum... Philippo, totique... dolum decem, fuitque... Ludovici XIII. tenent... laicorum successerit; quæ, re... debent... In quem in... subdatur, cum... claris decem... decem fuerit... fuisse Episcoporum... Ministris videtur, tamen... banur, non... poterant... nique Generis Concilio... solum condicent... tati admittere, qui... obrem Regis, et... tati, potius Beneficentiam... petebant. Non ergo... cum libere, sed... pariebatur, minus... quod fuit... det? Et... Narbonensis... dularum, quibus... manis videntur: nulle... Eodem...

dicatē cit. §. 6. n. 4. Plerique, iniquitatem, Episcopi oblitere, & quam agro, invitoque animo Regiam declarationem acciperent, multis signis expresserunt: alij protestati sunt: alij eodem momento, cum subscibebant, cogi se clamabant, jubebantque, à Notario, & testibus in tabulas referri, teste M. de Pamiers *tract. de la Regale f. 178.* omnes denique, cum ad Pontificem scripsere, timorem professi sunt. Vide *Epist. Innocentij XI. ad Episcopos Gallie.* Agnoscebant ergo, injulta imperari, & quæ libertatem Ecclesiarum, & conscientiam læderent. Nec consensus dici potuit, quem metus expresserat.

160. Non ergo Alecensis, & Apamiensis Episcopi contra omnes soli sentiebant, imò cum omnibus, cum nemo esset, qui ignoraret, iniqua à Regijs postulari. Soli tamen aui sunt, veritatem exilijs & pœnis præferre, & humanum timorem Divino polihabere. Nec ista, ut Politici vocant, singularitas, aut obstinatio fuit, sed constantia, & libertas Sacerdotibus digna; alioquin oblitati omnes Martyres; & Ambrosius, Chrysostronus, Athanasius, Basilus oblitati fuerunt. Quod si, ut dicunt, plurium exemplis vivendum est, quæ non flagitia licebunt, aut quis locus virtuti, cum illa paucorum sit, illa verò multorum?

161. Deinde quæ fiduciâ dicunt, solos fuisse Alecensem, & Apamiensem Episcopos, qui noluerint extendere Regalæ consensum præstare? Qui enim soli, qui cum Concilio Universali Lugdunensi mille & quingentis Patribus frequenti (inter quos duo Patriarchæ Constantinopolitanus & Antiochenus, quindecim Cardinales, septuaginta Archiepiscopi, & Episcopi quingenti) hoc est, cum flore totius Reipublicæ Christianæ, cum omnibus quatuor sæculorum sacris, propheticis & Doctoribus sentiebant? Et si omnia deessent, qui suffragio, imperioque Romani Pontificis nitebantur: si hoc est solum, quæro, quid sit cum multis sentire? Aut qui sunt illi, quos audeas non dico præferre, sed etiam æquare Concilio Lugdunensi?

FUNDAMENTUM II.

Natalis Alexandri, illum Concilij Lugdunensis Canonem taliter explicantis, ac si non attingeret Regnum Gallie, & jusque Regem Christianissimum.

162. Hicigitur in sua de Regalijs dissertatione contendit, restrictionem Regalæ *dicto 12.* Concilij Lugdunensis Canone lancitam, non spectare Regem Christianissimum, sed Duces, aut alios viros, qui jus illud usurpabant; ut colligitur ex Guilelmo Durando *Comment. in Lugdunense Concilium Cap. 11. pag. 40.* *Regalia*, inquit, *hic vocantur jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia, quia videlicet, illis vacantibus, Rex sub prætextu custodiæ facit fructus suos, & etiam in quibusdam præbendas confert, sicut patet in quibusdam Ecclesijs*

Franciæ. Quod jus sibi, vel ex fundatione, vel ex Honorum temporalium concessione vendicant etiam alij Principes, Barones, & Communitates aliquæ, seu usurpant &c. Et infra. *Ex eo autem, quod id prohibetur abusus, videtur per consequens concedi bonus usus. Quod verum est in prædictis duobus casibus, scilicet in his, quæ capiuntur ex fundatione, vel consuetudine.*

Responsio.

Quæ major unquam in argumentando incepta committi posset, ac præterita proximè adducta Natalis Alexandri dissertatio? Nunquid enim Durandus ijs verbis expresse meminit Regis Franciæ? *Regalia*, inquit, *hic vocantur jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia, quia videlicet, illis vacantibus, Rex sub prætextu custodiæ fructus facit suos, & etiam in quibusdam præbendas confert, sicut patet in quibusdam Ecclesijs Franciæ.* Unde idem Durandus *infra verbo Regalia* ita loquitur de Concilij Lugdunensis *Canone 12. Præsens consuetudo*, inquit, *sua ad clamorem Prælatorum Franciæ & Angliæ promulgata.* Nota ergo, quod *Regalia* hic vocantur *jura Regi in quibusdam Ecclesijs & Monasterijs competentia.* Num verò ex eo, quod etiam Principes & Communitates aliquæ jus simile vendicabant, inferre licuit Natali Alexandro, eum Canonem contra iisse, non adversus Regem Franciæ editum fuisse? Huic illationi frivolæ planè obstitunt verba illa dicto Canonis inserta: *Quantacunque dignitatis honore præfulgeant, quæ Reges satis aperte complectuntur.* Tum quod ipsemet Durandus Patrum, qui Canonem illum considerunt, interpretes: verbum *Quantacunque* sic exponit: *sive Regiæ, sive Comitativæ, vel cujuscumque alterius sit. Cod. De mandatis Principum. Leg. 11.* Similia repetit alibi singulariter *super verbis vendicant, exemplificando specificè de Regibus Angliæ & Franciæ.*

In quo sensu Canonem illum intelligere alij tum Galli, tum exteri Jurisconsulti, ex quibus Archidiaconus & Joannes Monachi illis ipsis verbis, quibus Durandus, utinquit verbum *Quantacunque* exponentes: *sive Regiæ, sive Comitativæ dignitatis.* Joannes autem Andriæ eam vocem *Quantacunque* sic explicat: *etiamsi Baro, Rex, vel Princeps.* Gallicem porro Antistitem in Conventu Parisiensi mandato Regio anno 1662. congregati, in epistola ad Innocentium XI. data Concilij Lugdunensis decretum loqui de jure Regalæ, quod in Gallia exercetur, agnoverunt his verbis: *Si jus illud, quod Regaliam dicimus, aut fidei fundamentis, aut morum regalium esset adversum, non illud sacrum Generale Concilium Lugdunense tot perlonis, totque sub titulis suâ authoritate firmasset. Eadem fuerat sententia Prælatorum anno 1681. in eadem Urbe Parisiensi congregatorum, quorum processus verbalis ito nititur principio: Quod Concilium Lugdunense usum Regalæ quoad loca, in quibus tunc locum habebat, toleravit & juvit.*

similique veteris, eam utriusque producere.

Obiectio.

165. Ex parte adversa instat Natalis Alexander. Etiam si Canon duodecimus Concilij Lugdunensis Christianissimum Regem attingeret, nullum ex eo præjudicium Regaliæ Regi Galliarum factum fuisse, eoque receptus in Galliis ab omnibus Regni Ordinibus ac executioni mandatus non fuerit, ut colligitur ex Durandi Speculatoris commentario. Præfens, inquit, constitutio fuit ad clamorem Franciæ, & Angliæ promulgata: modicam tamen ex eo illic adhuc sequi videmus utilitatem. Et ex Glossâ Capit. Generali constitutione, de electione & electi potestate, in 6. quam editionis Romanæ Procuratores hæc in parte reiciderunt, cujus hæc sunt verba: Alij dicunt, quod Regalia accipiuntur pro iuribus, quæ habet Princeps in aliquibus Ecclesijs, videlicet, quæ vacante aliquâ Ecclesiâ, Rex percipiat fructus, & Ecclesiam consecrat. Nam collatio beneficiorum computatur in fructu. Et ista sunt controversia alijs mota inter Philippum Regem Francorum, & Bonifacium VIII. conditorem hujus compilationis. Qui Bonifacius dicto Philippo scripsit quandam Epistolam, in qua continentur ista verba: collatio beneficiorum est spiritalis. Secus autem credentes hæreticos reputamus. Quam epistolam eum perlegisset ipse Philippus, eidem Bonifacio scripsit aliam epistolam, in qua posita erant ista verba: Collatio beneficiorum ad nos spectat, & pertinet. Secus credentes fatuos & dementes reputamus. Ideo secundum aliquos, constitutiones istius compilationis non fuerunt receptæ in hoc Regno: propter istam controversiam.

Responsio.

166. Author Responsionis ad Natalis Alexandri dissert. §. 20. à n. 2. ita respondet. Etiam si vera esset aliquorum Theologorum opinio, qui leges non acceptatas non obligare arbitrantur, præludentes, eam esse Superioris intentionem, aut justam subesse non acceptandi occasionem: id intelligendum esset tantum de legibus merè positivis, quæ nihil juris Divini, aut naturalis admixtum habent; non autem de illis, quæ jus Divinum, vel naturale explicant, inculcant, & adjectis pœnis confirmant; cujusmodi est lex vetans, ne quis Ecclesiam Canonicam libertate spoliaret, ejusque redditus, ac beneficiorum collationem sibi ex fundatione, vel ex antiqua consuetudine non competentes usurpet.

167. Sed ut in facto itemus, minimè verum est, Canonem duodecimum Concilij Lugdunensis non fuisse receptum, & executioni mandatum in Galliis. Est enim, dum suum Commentarium scribebat Durandus, hoc est, ut Simon Majolis, qui primus eum edidit, ait in præfatione ad Lectorem, tertio post excerptum Concilium anno, parvus adhuc fructus perceptus esset; uberior tamen citò postea existit, ut testantur constitutiones, & senatusconsulta, quæ deinde prodierunt. Nam ad Ecclesias Aquitanicæ, quæ tunc Regibus Angliæ, tan-

quam illius Provinciæ Ducibus suberant, respiciebat Durandus; ut ex ejus Glossâ ad verbum usurpare colligitur: sicut patet, inquit, in exemplum in Ecclesijs Aquitanicæ, in quibus hodie Regalia usurpantur. Porro eodem anno millelimo ducentesimo septuagesimo septimo, quo scriptus est Durandi Commentarius, Ecclesia Burdigalensis Aquitanicæ Metropolis, libera declarata est, Arrepto inter Capitulum dictæ Ecclesiæ, ac Eduardum primum Regem Angliæ pronuntiato, & a Domino de Marca lib. 3. Concord. cap. 27. n. 2. relato. Pronuntiatum fuit, inquit Philippus III. Rex Franciæ, per Curiam nostram judicium, custodiam honorum Archiepiscopatum, Sede Burdigalensi vacante, ad dictum Capitulum pertinere.

168. Profuit etiam Concilium Lugdunense alijs Ecclesijs, ut patet ex alijs Artetis, non solum in Aquitania, ut Ecclesiæ Pictaviensi, de qua dicitur in Regesto Camera computorum: De Pictaviensi fuit computatum anno 1306. sed etiam in alijs provincijs, ut §. seq. videbitur, quamquam ejus esset, qui legem receptam fuisse negat, id argumentis confirmare, eoque præsumptio stet pro lege.

169. Quod autem ex Glossâ profertur de non recepta in Gallia compilatione lib. 6. Decretalium, non pertinet speciatim ad Canonem Concilij Lugdunensis, in collectione Bonifacij VIII. contentum, sed ad collectionem ipsam, ita ut Canones ibi exscripti, non ex collectione, seu ejus, qui collegit, autoritate, vim habere censeantur; quod tamen non obstat, quin ad suam originem relati, à proprio Legislatore robur obtineant. Nec enim decreta vel hujus, vel primi Concilij Lugdunensis, vel Summorum Pontificum, quæ antequam à Bonifacio colligerentur, jam vigeabant, per illam collectionem vim suam amiserunt.

170. Quin etiam collectionem ipsam Bonifacij receptam in Gallia fuisse, testatur Palquierius lib. 3. cap. 17. his verbis: Qui sextus (Decretalium liber) ut pote à Magno Pontifice editus, omnibus probatus fuit, quodque notandum est, nos in Parliamentis nostris ab eo mutuati sumus capit. Quamvis de pactis extra, contra omnes antiquas definitiones Imperatorum, & Jurisconsultorum.

FUNDAMENTVM III.

Natalis Alexandri, contententis jus Regaliæ quoad collationem beneficiorum non esse circumscriptum illo Canone Lugdunensi

171. Quomodo enim, pergunt hic Author, jus conferendi beneficia simplicia vacantibus Ecclesijs Metropolitanis, vel Cathedralibus Regibus Christianissimis competens, circumscriptum, & ad certas Ecclesias coarctatum censeatur potest eo Canone, qui nec de beneficiorum collatione, nec de Metropolitanis, & Cathedralibus Ecclesijs verbum ullum habet? Non ita obicere Concilia & Pontifices loqui

loqui solent in suis decretis, nec silentio involunt id, quod præcipiunt, aut prohibent sub pœna excommunicationis, sed illud conceptis verbis exprimunt, & inculcant. Sciunt enim, se hujusmodi leges Prophetis non dicere, sed ijs hominibus, qui ex verbis legis mentem Legislatoris intelligant. Relege *Canonem 12. Concilij Lugdunensis*, attentâ consideratione illum expende, nihil ibi inveniendes collatione præbendarum, Sede vacante, quæ tamen in Regalia Regum Christianissimorum præcipua res est. Id pridem observavit Guimerius Prætes in Pragmaticam sanctionem, ad Caput de Annatis: Rex Franciæ, & Angliæ, inquit, vendicant sibi in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus suorum Regnorum collationem præbendarum, aut aliorum beneficiorum, Sede vacante; & illo etiam tempore ipsarum Ecclesiarum temporalia recipiunt, & sibi applicant, & circa hoc ultimum providit Gregorius X. in Concilio Generali contra hæc de novo usurpantes, & contra abutentes, quibus competit ab antiquo. De hoc autem jure conferendi nihil providit.

Responsio.

172. **A**Uthor præfatæ ad Natalis dissertationem responsionis §. 13. à n. 2. respondet, in primis hunc in modum sciscitando; An igitur Ecclesiæ Metropolitanæ, & Cathedrales non sunt Ecclesiæ, ut sub generali & communi Ecclesiarum nomine, quod frequenter in *Canonem Lugdunensi* repetitur, etiam in materia favorabili, qualis est ipsarum libertas, intelligi non debeant? Nónne Cathedrales potissimum Ecclesiæ per Antonomiam nuncupantur? Nónne de ejusmodi Ecclesijs Canonem Lugdunensem accepit nominatim Guimerius in illis ipsius verbis, quæ ex eo refert hic Dissertator: Rex Franciæ, & Angliæ, inquit, vendicant sibi in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus &c. An Prophetarum more, & non potius ex verbis legis mentem Legislatoris intelligens, Canonem hunc de Ecclesijs Cathedralibus interpretatus est Durandus, & cum illo omnes alij Interpretes?

173. Sed quàm lepida est dissertatoris observatio, sic Adversario, quasi eum validissimo relo confodisset, insultantis: Relege *Canonem XII. Concilij Lugdunensis*, attentâ illum consideratione expende, nihil ibi inveniendes de præbendarum collatione, Sede vacante, quæ tamen in Regalia Regum Christianissimorum præcipua res est. Ad probandum jus, aut ulum Regaliæ innumera ipse coacervavit testimonia, in quibus ne verbum quidem invenitur de collatione Præbendarum, Sede vacante: an ergo ei auscultabimus, asserenti, Canonem Concilij Lugdunensis non spectare ad Regaliæ, quia nihil ibi invenitur de collatione præbendarum interfructus computari; atque in eum sensum accipi Decretum Concilij Lugdunensis, scripsit art. 1. §. 1. & tamen hic quærit, quomodo jus conferendi beneficia simplicia, vacantibus Ecclesijs Metropolitanis, vel Cathedralibus, Regibus Christianissimis competens, circumscriptum, & adertas Ecclesias contractatum censeri potest eo Cano-

ne, qui nec de beneficiorum collatione, nec de Metropolitanis, nec de Cathedralibus Ecclesijs verbum ullum habet: Idque, licet supponatur, Regaliæ extensionem, quoad bonorum Ecclesiarum usumfructum, fuisse à Concilio Lugdunensi prohibitam? Hanc enim suppositionem innuit P. Alexander primis illis articulis; Sed enim quomodo &c. Corset, quoniam hoc loco, quod scripsi, præcæto art. 1. his verbis: Dicitur (Regalia) jus conferendi beneficia, quia collatio beneficiorum ad fructus pertinet, secundum Abbatem Panoritanum, & alios Interpretes in Cap. Illa devotus. Tit. Ne Sede vacante aliquid innovetur; & Glossam Cap. Cùm olim. de Majori. & obed. nec non in Cap. Generali constitutione. De electione & Electi potestate. in 6. (quod est decretum Concilij Lugdunensis, de quo est quæstio) quæ in editione Romana rescissa est. Unde apud nos illud velat axiomæ juris invaluit, constanterque retinetur: Collatio beneficiorum computatur in fructu.

Equidem Patri Alexandro in præf. §. & Glossæ Pragmaticæ sanctionis libenter assentior, falsumque existimo illud axioma: Collatio est in fructu, in eo saltem sensu: quo à Regaliis accipitur, quique omnino adreclatur sui Glossæ, ubi primùm usurpatus est alloquendi modus. Hinc sequitur, Regem Christianissimum non posse sibi, ut plures Regaliæ tradiderunt, collationem præbendarum in Ecclesijs vacantibus vendicare, sub pretextu, quod illarum custodiam, & usumfructum habeat; nisi privilegio aliquo, vel legitime antiquâ consuetudine juretur, quod etiam confirmatur Arresto pro Ecclesia Avinionensi à S. Ludovico, quod videre potes præced. §. 31. & Arrestis pro Ecclesia Bituricensi, & pro Ambianensi, de quibus infra §. 22. n. 23.

Nota obiter in testimonio Guimerij primò, hæc verba: In quibusdam Ecclesijs Cathedralibus, quæ rem aliunde certam confirmat, Regem scilicet non habere jus Regaliæ in omnibus Regni sui Ecclesijs etiam Cathedralibus. Nota secundò, hæc alia: Illo etiam tempore ipsarum Ecclesiarum temporalia recipiunt, & sibi applicant, &c. quibus clarè distinguitur usus fructus à beneficiorum collatione. Utraque observationem complectitur Ragucau in Academia Bituricensi Juris Professor in Institute Jurium Regiorum verbo Droit de Regale. In aliquibus, inquit, Ecclesijs Rex habet Regalia, quoad fructus dumtaxat, minime verò, quantum ad ad beneficiorum collationem, collatione scilicet fructuum Episcopatus, vel Archiepiscopatus partem nequaquam constituyente.

Itaque hoc casu locum habebit doctrina Petri Rebuffi, Jurisconsulti Galli celeberrimi in concord. Tit. de Regia ad Prælat. nominat. §. 1. V. Sed teneatur. Sed dubitaret quis, inquit, ad quem spectet vacantium beneficiorum collatio interrim Sede vacante? Responde, si Rex jure Regali habuerit privilegium conferendi, ut in quibusdam habet Episcopatus, in illis poterit conferre beneficia Episcopatus per Cap. Generali. de Electi. in 6. Si autem jure Regali hoc sibi in fundatione, vel aliàs ex privilegio concessum fuerit, sed tantum quoad vacante

vacante Sede, illos capiat fructus, ut futuro re-
ventur successori, tunc conferre non poterit, sed Pa-
pa, aut Legatus tunc conferet, vel Archiepiscopus
post sex menses jure devoluto.

Objectio.

177. **P**ergit Natalis Alexander ex hoc suam pro-
ximè confutatam fundamentum stabilire,
quòd, fervente diffidio inter Bonifacium VIII.
& Philippum Pulchrum Regem Christianissim-
um, Rex jus suum Regaliæ à Bonifacio in-
justè impagnatum, auctoritate Lugdunensis
Concilij nullatenus tuitus est. At si Lugdu-
nensis Concilij Canon. 22. de Regaliæ jure
Christianissimis Regibus competente intelli-
gendus esset, non est verisimile, quòd Rex,
& quòd ipsius jura tunc temporis adversus Bo-
nifacianas invasiones defenderunt, momen-
tam istud neglexissent, nec respondissent
Summo Pontifici, ipsum absque ratione Re-
gi negotium facessere hoc collationem Pra-
bendarum Ecclesijs vacantibus, quæ à Conci-
lio Oecumenico approbata esset. Neque Bo-
nifacius VIII. hujusmodi collationem & Re-
galie usum vitio vertisset Regi, si res certa &
explicata fuisset, Canonem 12. Concilij Lug-
dunensis ipsam confirmasse in Ecclesijs omni-
bus, in quibus eà tempestate institutum erat,
veruisse duntaxat, ne de novo usurparentur.
Sed in illa disensione nulla Concilij Lugdu-
nensis facta mentio. Bonifacius in brevi epi-
stola ad Philippum: Beneficiorum, & Præbenda-
rum ad te collatio nulla spectat: & si aliquorum
vacantium custodiam habeas, fructus eorum suc-
cessoribus reserves: & si que contulisti, collatio-
nem hujusmodi irritam determinamus, & quantum
de factò processerit, revocamus. Aliud autem cre-
dentes, hereticos reputamus.

Ad quam epistolam Rex Philippus respon-
dit: Ecclesiarum, ac Præbendarum vacantium
collationem ad nos jure Regio pertinere, fructus eor-
um nostros facere, collationes à Nobis factas & fa-
ciendas fore validas in præteritum & futurum;
& earum possessores contra omnes viriliter Nos
tueri: secus autem credentes, fatuos & dementes
reputamus.

Inter Articulos à Bonifacio VIII. objectos
eidem Christianissimo Regi, secundus est:
In quibuscunque beneficijs Ecclesiasticis conferen-
dis vacantibus in Curia, vel extra Curiam, Roma-
nus Pontifex summam & potiore obtinet potesta-
tem: & per collationem cuiusvis laici in ipsi, vel eor-
um aliquo, non potest alicui jus acquiri sine autho-
ritate, vel consensu Sedis Apostolicæ vacantis, vel ex-
pressi. VII. Item, quòd Guardia & Custodia Ec-
clesiarum Cathedralium vacantium, quas vocant
Regalia per abusum, non abutatur, &c.

Ad quos Rex Christianissimus respondet:
Ad secundum: Quòd collatione beneficiorum usus
est, & utitur, sicut ad eum pertinet de jure & bona
consuetudine, sicut S. Ludovicus, & alij Prædecesso-
res sui usi fuerunt à tempore, cuius memoria non exi-
sit, nec circa hoc fecit, nec intendit facere aliquam
novitatem, nec credit, quòd Papa sibi facere velit,
qui longum usum suum, & Prædecessorum suorum
in collatione hujusmodi novis plenissimè ab experto,

Ad VII. respondit: Quòd nunquam fuit, nec est in-
tentionis, vel voluntatis suæ, in hujusmodi perceptio-
ne Regalium præjudiciali, vel noxiam facere no-
vitatem, sed intendit eis uti, quemadmodum S. Lu-
dovicus, & alij Prædecessores sui uti consueverunt,
&c.

In scripto, quòd Guillelmus de Nogare-
to, & Guillelmus de Plafiano Clementi V.
Pontifici Maximo tradiderunt, hi leguntur
articuli. X. Certum, notorium, & indubitatum
existit, quòd Dominus Rex habet jura Regalia uni-
versa in Regno suo: sed inter cetera jura Regalia
habet jus percipiendi fructus omnes, redditus & pro-
ventus Ecclesiarum Cathedralium vacantium, &
suis faciendis, qui de sua Regaliæ existunt, quam-
diu vacant: & cum præfectorum novus prælatus il-
lis Ecclesijs, Prælatus hujusmodi ab ipso Rege tempo-
ralitatem recipiunt, post fidelitatem sibi præstitam,
vel homagium: quo jure Regalium dictus Dominus
Rex usus est, tam ipse, quam ejus Prædecessores
Reges Franciæ tantis temporibus, de quorum
contrario memoria non existit.

XII. Item certum, notorium, & indubita-
tum existit, quòd, quamdiu vacant dictæ Ecclesiæ,
in quibus dictus Dominus Rex habet Regalia,
idem Dominus Rex donat, & donare consuevit
Dignitates, & Præbendas, & Beneficia, quorum
collatio modo quocunque pertinere potest ad præ-
latum illius Ecclesiæ, eo tempore, quo existant ibi-
dem, sive ibidem vacant prædicta Beneficia, Præ-
bendæ, vel Dignitates, vel in Curia Romana,
vel alibi ubicunque.

XIII. Item certum, notorium & indubita-
tum existit, quòd jura Regalia aliquarum Ec-
clesiarum, quæ habet in Ecclesijs prædictis Do-
minus Rex prædictus, Progenitores ipsius Domini
Regis, & Prædecessores ejus in Regno, dederunt
in feudum aliquibus Baronibus suis, tam Ecclesiasticis,
quam secularibus: qui Barones Regalibus
illis utuntur & fruuntur, Sedibus Ecclesiarum ip-
sorum vacantibus, jure suo feudali, & jure Regio,
à quo suum jus movet; & ideo jus Regale vocat-
ur; quo & jure dicti Barones utuntur nominibus
suis, & nomine Regio, & usi sunt tanto tempore,
de cuius contrario memoria non existit.

Responsio.

Author præadductæ responsionis cit. §. 13. n.
178. ita respondet. Controversia inter Bo-
nifacium VIII. & Philippum IV. non erat pro-
priè circa substantiam Regaliæ, seu Custodiæ,
sed circa exercitij modum. Quia enim Con-
cilium Lugdunense prohibuerat quidem ijs,
qui ex fundatione, vel antiqua consuetudine
jus Regaliæ sibi vendicabant, ne ea, quæ non
pertinent ad fructus sive redditus provenientes vaca-
tionis tempore, usurparent; non tamen expressè
permilerat usurpare, quæcunque pertinebant
ad fructus, seu redditus: idcirco Bonifacius,
juxta Juris communis dispositionem, judica-
bat, fructus provenientes tempore vacatio-
nis, deductis expensis, reservandos esse futuro
successori; non autem in fiscum Regium de-
ferendos. Hic enim erat quintus ex articu-
lis à Papa ad Regem per Legatum Apostoli-
cum missis, ab Henrico Spondano ad annum
1303.

Disquis. XVI.

ne, qui in...
republicam, ne de...
nam ad...
gna...
republicam...
Lugdunensis...
tionem...
niculis; sed...
cum hoc loco, quòd...
his verbis: Deum...
bonifacii, quæ...
tinet, secundum...
& alios...
Ne...
Cap. Cam...
Generali...
ipsum...
dunensis, de...
Romanis...
na jura...
latio...
Equitum...
Gloffe...
est in...
hu accipit...
Gloffe, ubi...
quænti...
Christianissim...
sua...
in...
re...
stem...
non...
illius...
pre...
centi, &...
11. n. 23.

1703. n. 2. ex M. S. Sanvictoriano relatis : Non debere Regem abuti custodia Ecclesiarum vacantium, quæ vocant Regalia per abusum; sed deductis necessarijs, & moderatis expensis, residuum fructuum reservandum esse Prælati. Conquereretur Pontifex, ut refert idem Historicus ad annum 1301. Regem Ecclesiarum Cathedralium præventus, quos appellabant Regalia per abusum, immoderate assumere; sicque fieri, ut quarum custodia fuisset ab initio Regibus pro conservatione permittitur, nunc ad consumptionis noxam devenissent. Hos articulos refert P. Alexander, sed truncatos, addito, &c. si Regi omnino favissent, ne apicem quidem præterijset.

176. Porro modestum ac religiosum Theologum decuisset, reverentius de Summis Pontificibus loqui, quam & hic & alijs locis fecit Dissertator: ac si verum erat desiderium, quod in fine hujus Dissertationis præfert, præmittenda erant odiosa, quæque ad controversiam de Regaliæ extensione minimè necessaria, atque alterutrum potestatis animum exasperare nata.

180. Quia etiam Concilium Lugdunense circa collationem beneficiorum titulo Regaliæ nihil statuerat, non putabat Bonifacius, Regi plenam eorum dispositionem, sed tantum præsentationem competere: Nec item de collatione Præbendarum Regem gravari; esse enim duo in illis consideranda, jus Patronatus, & præsentationem: collationem verò & usum ad laicos nullo jure pertinere posse, nisi fortè ministerialiter. Quantum ad collationem Beneficiorum, non posse cadere in laicum, ita quod habeat jus & auctoritatem spirituales conferendi.

181. Itaque non negabat Summus Pontifex, quin Rex Franciæ custodiam haberet aliquarum Ecclesiarum vacantium, sed illius usum ad Juris communis terminos reducere conabatur. Unde ex illa controversia non nisi vitiosè concludi potest, Concilium Lugdunense non vetuisse, Regaliam ad Ecclesias liberas extendere: de qua extensione inter Pontificem & Regem non erat quæstio: quandoquidem ipsemet Philippus IV. agnoscebat, se jus illud in omnibus Regni sui Ecclesijs non habere; ut videbimus §. §. 21. & 22.

182. Sanè quemadmodum P. Alexander negat, Concilium Lugdunense jus conferendi Beneficia in Ecclesijs, in quibus eâ tempestate institutum erat, confirmasse, ac vetuisse, ne de novo in alijs usurparetur; quia alioquin Bonifacius VIII. hujusmodi collationem, utpote à Concilio approbatam vitio non vertisset Regi Philippo: ita concludere liceret, Reges fructus Ecclesiarum vacantium non facere suos, sed eos, deductis expensis, futuro Episcopo reservare. Aliter enim doctissimus ille Pontifex consuetudinem tam insignem non ignorasset, atque adeò vitio non vertisset Regi, præsertim, si, ut Regaliæ communitè docent, à Concilio Lugdunensi fuisset approbata.

183. Cæterum dum Guillelmus de Nogareto ait articulo X. hic relato: Item certum, noto-

rium & indubitatum existit, quòd Dominus Rex habet jura Regalia universa in Regno suo, per vocem illam, universa, non significavit, Regaliam in universo Regno Franciæ locum habuisse, sed tantum Regem obtinere genus omne jurium Regionum, inter quæ Regaliam, quæ in aliquibus Ecclesijs exercebatur, reponerebat. Hæc enim ejus verba in articulo XII. Dicitur Ecclesiæ, in quibus dicitur Dominus Rex habet Regalia, satis innunt, suam Majestatem non habuisse jus illud in omnibus Ecclesijs. Sin aliter sensisset Nogaretus, falli convinceretur tum aliorum, tum ipsiusmet Philippi Regis testimonio, de quo infra.

CONCLUSIO

EX ipsismet verbis præadducti Canonis Lugdunensis clarè evincitur, non omnes Ecclesias Gallicanas tempore illius Concilij fuisse obnoxias Regaliæ, nève huic servituti deinceps subicerentur Ecclesiæ, prævalidum monumentum opponi Aulicorum licentij.

Explicatur, ostendendo imprimis necessitatem hodiernis moribus opponendi Canonis illius Lugdunensis fortalium adversus Aulicorum consilia, specie obsequendi, suas cupiditates obvelantium, sicque limites sacrorum Canonum perumpere conantium. Id eleganter ac nervosè exhibet nobis Autor Galliæ vindicæ cit. dissert. 1. §. 1. n. 7. Concilium, inquam, Lugdunense statuerat quidem, ne jus Regaliæ, ubi necdum inoleverat, induceretur, sed intrâ consuetudinem staret. Id aliquamdiu observatum, sed post non multum temporis nullâ consuetudinis, nullâ Concilij habitâ ratione, etiam ipsi loci, ubi nunquam hæcenus, usurpari ceperunt; & quamvis jam à ducentis annis omnino ferè Galliæ Scriptorum una vox fuerit, aliquibus tantum locis, non omnibus, exerceri posse, tentatum tamen & hoc est, ut ubique exerceretur, Ecclesijs sub jugum missis.

Præterito sæculo quidam à Regijs Ministris Regaliam ubique locorum extendere aggressi sunt, eorumque conatus Canonici sanctæ Capellæ promovebant; ipsi enim Rogum donatione vacantes fructus permittebantur: sed in Conventu Bleijs anno 1577. habito Clerus intercessit, petijtque, Episcopos, qui olim immunes fuerant, relinquere pristina libertati. Idem regnante Henrico III. à Clero in Comitij ad sanum S. Germani repetitum, ubi cum Regijs Procurator hanc propositionem in medium protulisset: In Regaliam omnes cum Episcopatus, tum Archiepiscopatus obnoxios esse, responsum est à Cleri Delegatis: Duos esse ordines eorum, qui à Regalia immunes essent, videlicet, qui vel per contractus successu se liberassent; vel qui ab hominum memoria nunquam illi subjacissent; nec istos minus, quam illos exemptos esse: nolle Clerum vel monachos ex parte

parte jms Regium delibari; quando minus aliquid Ecclesiarum juri detrahendum esse; nec Regem hoc velle jussi, recteque amantem. M. de Palmiers anno 1583. fol. 40. Sicque Regio Advocato silentium impositum, & sententia pro Ecclesijs data.

186. Gallia bello civili ardente, multa peracta sunt Ecclesijs adversa, quæ prudenter à Clero dissimulata; quippe inter armorum strepitus avari leges non poterant; ubi pax redijt Henrico Magno & victore & Rege, omniumque votisposito, querelæ iterum à Clero auditæ, jussuque Regis expensæ, ac tandem editam in hæc verba anno 1606. pronuntiatiom: Non est voluntatis nostræ, Regaliam nobis vindicare, nisi intrâ eam formam, modumque, quam Nos, & Antecessores nostri Reges eâ gavisij sunt; nec intendimus impræjudicium Ecclesiarum, quæ hæcenus exempta fuerunt, eam proferre. Huic edicto post certamen, morasque duorum annorum accessere anno 1608. die. 29. Februarij vota, & confirmatio Parlamenti Regij; sed paulò post, eodemque anno, ab eodem Parlamento impugnatum est, quando ad Servini Regij Advocati instantiam pronuntiatum fuit: Regem perinde, ac in totius Regni Ecclesias, ita etiam in Bellisensem recens Coronæ unitamjus Regalia obtinere. Bellay dans la Bresse anno 1608. die 24. April. Perculit hæc declaratio Clerum Gallicanum, qui suas immunitates, Regiumque edictum unâ proculcarî querebantur. Henricus causâ ad se evocatâ, unum annum superfederi hoc negotio, omnique processu jussit.

187. Ludovicus XIII. Henrici edictum anno 1606. datum confirmavit in sua consuet. de anno 1629. art. 16. jussitque per Commissarios suos Clero exponi: Nolle Regem fructibus vacantium Ecclesiarum gaudere, nisi in ijs locis, quibus præteritis retro annis gavisus fuerat, sicque Henrici Patris edicto standum esse. Idem Ludovicus, ut supra notavimus, pari liberalitate, & religione fructus vacantium Ecclesiarum electis Episcopis conferari, donarique voluit. Ipse Ludovicus XIV. filius edixit anno 1657. die 12. Aprilis: Nolle se Regalia, & simplicium Beneficiorum collatione uti, nisi in ijs locis, quæ anno 1606. Regalia subijciebantur. Tandem post multas dilaciones instruendæ suæ causæ Clero datas, ternæ constitutiones ab eodem Ludovico prodite anno 1673. & 1675. die 2. Aprilis, quibus tria statuiebantur. Primò: Omnes Ecclesias, quæ Regis imperium patet, Regalia obnoxias esse; ijs tantum exceptis, quæ titulo oneroso libertatem redemissent. Secundò: Omnes vâm Episcopos, tum Archiepiscopos, qui deinceps promoverentur, post duos menses à juramento fidelitatis Regi præstito, obstrictos fore, ut hoc ipsum juramentum in acta Regiæ Parisiensis Camera referri curent, petantque litteras, quibus expirasse, finitæque Regaliam Oeconomo, qui vacanti Ecclesie præsuert, insinuetur; id si omittant promori, perinde, ac vacante Ecclesia Regaliam duraturam. Tertio: Episcopi verò, & Archiepiscopi jam tum promoti, ac insulis potiti, & quietâ possessione fruente, quæque juramenta sua, ut præstatum est, libris Parisiensis Camera

Compositorum inscribi non fecerant, nec litteras obtinuerant sublata Regaliæ: duobus mensibus post vulgatam hanc declarationem: utrumque id præstent, aut si negligant, perinde, ac vigente Regalia, & Sede vacante, omnia Beneficia ab hujusmodi Episcopis conferri solita, & alias Regaliæ subiecta, Regiæ dispositionis futura, ac titulo Regaliæ impetratum iri. Hæc sunt tria capita, quæ Regia declaratio complectebatur, quæque classicum tot in Galliæ turbis cecinere, alijs Regiam voluntatem aut spe, aut metu secutis; alijs mediam viam ingressis, vanisque protestationibus eam libertatem tuentibus, quam factio prodebant, alijs verò apertè obnixis: pauci hi quidem, & majori pretio, quam numero; præsertim accessu Romani Pontificis, sed hoc ipsum veritatis indicium fuit: quæ paucis placet, cum amanteres mendacio abundant.

PROBATIO I.

Quâ ostenditur, jus Regaliæ in aliquibus duntaxat Galliæ Ecclesijs eatenus locum habere, ut nullatenus possit ad ultiores, live etiam omnes Franciæ Episcopatus extendi.

188. Summariam hujus argumenti ex Actis Concilio Lugdunensi posterioribus concinatum feriem insigni cum laude exhibet Authpt Galliæ vindicata cit. dissert. 1. §. 2. quam hic eum in finem præmittimus, ut ponderosis Authoris Apamiensis argumentis unâ cum exceptionum in contrarium oppositarum elisione postea adducendis, præsentis conclusionis institutum magis obfirmemus. Nam sacrum Concilium Lugdunense Regaliam ibi tandem admittit, ubi hæcenus inveterata consuetudo inoleverat; alibi verò, & præter morem eam induci sub pœnâ anathematis ipso facto incurrendâ, nullaque dignitatum exceptione, enixissimè prohibet. Eos verò Clericos, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, proventus omnibus privat.

Fuit Concilium hoc in Gallijs habitum, in Gallijs receptâ, Regisque Galliæ Oratoribus, ipsoque Clero Gallicano, qui frequens aderat, non solùm non contradicentibus, sed potius vehementer approbantibus, & ut id statueretur, consentibus; sic enim Durandus Speculator Episcopus Mematensis, qui Concilio interfuit, testatur: Præfens constitutio, inquit, fuit ad clamorem Prelatorum Franciæ & Angliæ promulgata. Habes hic ergo mentem Ecclesiæ Gallicanæ in generali Concilio expressam, & Regaliam ad solam consuetudinem restringentis; immeritò igitur Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam jactant illi, qui hæc nostrâ tempestate eam ipsam doctrinam impugnant, titulo filios, factio hostes professi; & planè nihil invenias, quod huic Concilio opponas, nam & generale fuit, & in Gallijs habitum, & à Gallijs receptum approbatumque, & tandem ad mentem, votumque Gallorum pronuntiavit. Hoc ergo

CONCLUSIO

EX ipsius rebus constat, non omnes Ecclesias esse exemptas...
Explicetur ostenditur tatem habere...
Præterio faculo quatuordecim...

Concilium sufficeret, quamvis alia deessent, sed nec alia desunt, imò abundant.

190. Anno 1302. qui fuit vigesimus octavus post Concilium Lugdunense, Philippus Pulcher constitutionem edidit, cujus hæc sunt verba: *Quantum ad Regalia, quæ Nos, & Antecessores nostri percipere assuevimus in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contigerit. Idem Philippus in litteris ad Bonifacium VIII. datus: Aliquarum Ecclesiarum, & Præbendarum collatio ad nos jure Regio pertinet. Anno 1303. Idem Philippus: Nolumus, inquit, quòd gentes nostræ occupent Regalia Ecclesiarum Provinciae Narbonensis.*

191. Anno 1334. Philippus Valelius in celebri sua constitutione, quam Philippinam appellant: *Cum ab aliquibus dubitatum sit, an jus, præbendas, dignitates, aliæque beneficia conferendi, ad nos pertineat, vacante videlicet Ecclesiâ, & in ijs locis nostri Regni, in quibus jus Regaliæ obtinemus. Ordinatio cujus initium: Episcopus: Dum Episcopus alicujus Episcopatus decedit, ubi Dominus Rex habet Regaliam.*

192. Anno paulò supra 1300. celebri quædam constitutio prodita est, cujus initium: *Dominus Rex: In ea omnes speciatim Ecclesiæ numerantur, quæ juri Regaliæ aut subditæ, aut exemptæ sunt, ex qua luce clariùs patebit, noluisse Reges universim, totoquo Regno, sed certis tantùm locis Regaliam extendi. Ea sic habet: Dominus Rex, prout constat per antiqua scripta Cameræ, consuevit capere Regaliam cum vacaverit in provincijs, quæ sequuntur: In tota Provincia Senonensi, & Suffraganeis, exceptâ Diocesi Antisiodorensi, in qua Decani, & Capitulum dicuntur permutationem fecisse cum Rege: In tota Provincia Rhenensi, exceptâ Cameracensi: In tota Provincia Bituricensi, exceptâ Lemovicensi, Cathurcensi, Rutenensi, Albiensi, Mimateni, Treconensi &c. In tota Normannia habet Regale; in Provincia Auxitanensi, & Arelatensi, & per consequens in tota Lingua Occitana nihil habet, in Provincia Burdigalensi solùm. Verumtamen de Picaviensi fuit computatum anno 1306, sed Rex per litteras suas totum Episcopo restitui jussit. Et in codice manuscripto, qui in Bibliotheca asservatur Reginae Sueciæ, continetque quàm plurima manuscripta arrepta, hæc verba prioribus adjiciuntur: Tunc conditione habitâ, quòd inquirent diligenter, si Prædecessores Episcopi nunquam fecissent homagium Regi, & si sic, quòd recuperaretur super ipsum Episcopum, quòd ei fuerat restitutum. Ubi clarè expressum vides, Regij Procuratoris Officium ac munus fuisse, ut probaret, ite- tisse penes Regem capiendæ Regaliæ possessionem, quam nisi probasset, pro Ecclesiarum libertate pronuntiabatur.*

193. Anno 1352. alia, & ferè similis constitutio condita est, cujus titulus: *Ecclesiæ cadentes in Regaliam: continetque 30. Diœceses, nullâ tamen factâ mentione Provinciarum Aquitanix, Occitanix, Provincix, & Delphinatus. Anno 1408. & 1451. constitutiones Caroli VII. & VIII. In Episcopatibus, in quibus Regaliæ jus habemus. Anno 1499. Ludovicus XII. Omnibus nostris Officialibus sub penâ, quæ*

sacrilegis debetur, insignendâ prohibemus, ne usumfructum Archiepiscopatum, Episcopatum, aliorumque beneficiorum occupent, in quibus Regaliæ non habemus. Anno 1666. Henricus Magnus omnes illas Regum Antecessorum constitutiones confirmat, declaratque: Nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, modumque à suis Antecessoribus præscriptum, nec velle eam cum præjudicio Ecclesiarum exemptarum extendi. Anno 1629. Ludovicus XIII. regnantis Pater ad preces Cleri Gallicani edictum Henrici raturum vult esse, haberi que.

Præsertim verò Provinciam Septimaniâ fuisse à Regaliâ exemptam, infinita ferè sunt documenta, quæ apud Marcam, & Episcopum Apamienlem videri possunt. Accessit hæc Provincia Corona Gallicæ non simul, sed per intervalla, videlicet sub Ludovico VIII. Ludovico IX. & tandem pleneque sub Philippo Audaci Regibus Gallix: accessit verò eâ conditione, ut juribus ac privilegijs suis, quæ olim acceperat, deinceps potiretur; inter alia non minimum fuit immunitas à Regalijs: hanc quamvis Principum nonnulli turbassent, restituta tamen est, & in antiquum statum reposita à Raymundo, & Alphonso Comitibus Tolosanis, & Comitissa Ermengarda; præsertim verò à Carolo V. Rege, qui in omnibus Ecclesijs & Abbatibus Septimaniæ nullam se Regaliam assuetam præteritur. Annis 1138. 1155. & 1209. Quibus recessere quàm plurima Pontificum, Regumque diplomata, Parlamentorum arrepta, aliæque sententiæ, arbitraria, transactiones, concordata, præsertim verò continua, nunquam intercessa possessio.

Accedit omnium ferè Scriptorum, qui hoc argumentum tractarunt, una eademque sententia id ipsum confirmantium; ij sunt. *Mele Maistre. Primus Parisiensis Parlamenti Præses in C. 4. Constitutionis, cujus initium, Dum Episcopus. Ubi: Certissimum est, Regem non in omnibus sui Regni Episcopatibus Regaliâ potiri: quod aliquoties repetit. Choppinus celebris Parlamenti Advocatus l. 1. de sacra potestate. Si à Pontificia legum relaxatione hoc Regaliorum genus magis, quàm à possessione fructus finibus septa; promiscuus hic fuisset, & indistinctus privilegij usus in omnes Episcopatus Gallix &c. Et infra: Quatenus Regalarum jus in aliquibus Ecclesijs possessum, eatenus præscriptum, quæstionemque intelligitur. Et lib. II. Mensucon. In multis quidem sacrarum Ecclesiarum finibus Gallix ignota sunt, nec usi trita Regalarum jura. Rebuffus in Parisiensis Universitate Jurium Professor celeberrimus in tractatu de Regia ad Prælaturas nominatione: Reges in aliquibus tantùm Ecclesijs sui Regni Beneficia conferant titulo Regaliæ, idque ex Privilegio, & consuetudine Ecclesiæ, cum alias juri communi id repugnet. Author Glossæ in Pragmaticam sanctionem: Sicut Rex Franciæ, & Rex Angliæ vendicant sibi (vacantibus Ecclesijs) jus conferendi beneficia in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus. Eodem modo loquuntur Durandus Speculator, Archidiaconus, Ioannes Ferault Juriconultus Gallicus, Carolus Grollalis Juriconsultus Tholo-*

Tholofanus, Duarenus, Pasquier Regius Advocatus, qui adulescentes eos vocat, qui jus Regaliæ ad omnes Ecclesias proferre audent, & denique Petrus Marca Archiepiscopus Parisiensis. Hi omnes, & quotquot de hoc argumento retrò temporibus scripsere, unà eademque voce profertur jus Regaliæ in aliquas tantum Ecclesias, non omnes, Regi competere. Ex quibus facile colligas, quænam in hac re totius Ecclesiæ Gallicanæ, prout videlicet sacris, prophanisque Ordinibus constat, mens & sententia fuerit. Quæ licet clarissima sint, non desunt tamen tergiversationes vinci nolentibus; frustra enim veritatem istis ostendas, quam non querunt, imò averlantur.

195. Dicunt ergo: verum esse, non omnes Ecclesias Regaliæ teneri, illas enim eximi, quæ aut speciali privilegio à Regibus exemptæ sunt, aut titulo oneroso libertatem redemere; istas immunes esse, nullasque præcreâ.

196. Verum quàm hæc sint inania, & ludificandæ veritati quæsitæ, quis non videt? Concilium enim Lugdunense non aliquas tantum, paucasque Ecclesias Regaliæ subducit, quæ privilegio, aut contractu aliàs tutæ sint, sed omnes illas, in quibus Regaliæ hæcenus exercita non fuit, hæc verò multo plures sunt, quàm privilegio affectæ. Concilij verò Lugdunensis, & Ecclesiæ Gallicanæ, quæ illius Concilij maxima, & præcipua pars erat, eadem mens, & sententia fuit; imò Gallorum querelis ea constitutio debetur, ut supra vidimus: ipsi Galliæ Antiquitates, cum Aulæ minùs blandirentur, falsi sunt, non eas tantum Ecclesias eximendas esse, quæ privilegio, aut contractu aliàs tutæ sunt; sed omnes, quæ retro temporibus Canonica, & naturali libertate gaudebant. Sic enim in Conventu ad S. Germanum habito, Henrico III. imperante, Clerus loquitur: *Oportet, ab onere Regaliæ primò Ecclesias eximere, quæ contractu aliquo, commutatione, aliòve titulo oneroso hanc exemptionem sibi à Regibus paravêre. Secundo eas Ecclesias, quæ jam à tempore hominum memoriam superante in possessione, & libertate sunt, ne huic oneri subdantur; illa præsertim, quæ hæc ipsâ libertate priùs gaudebant, quàm Coronæ unirentur, nec veritati consentaneum est, accessu ad coronam suâ libertate, aut privilegio excidisse, quæ in hunc usque diem semper conservârunt.* His Cleri rationibus & ipse Henricus assensus est, & propositio Pybraci Regij Advocati eliminata.

197. Idem fatetur Petrus de Marca, cujus hæc sunt verba: *Cùm antiqua Parlamenti Arresta jus Regium consuetudine niti, docuerint, nullamque aliam ejus asserendi probabilem rationem invenerint Doctores Parisienses, quàm vetustam consuetudinem ex aqutate profectam, mirum videri non debet, si Reges, qui primi leges in hac materia Regalium considerunt, ad fori usum accommodatas, jus illud coërcuerint ad Ecclesias, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti. Si ergo nullo alio titulo, quàm consuetudinis Regaliæ nititur, inique Parlamenta, Doctores Parisienses, ipsique Reges agnovêre;*

sequitur, ubi consuetudo non est, nullum etiam esse titulum, rationemque, Regaliæ exercendi.

Denique ex Arrestis, Regijsque tabellaris, ac omnium ferè Jurisconsultorum, & Advocatorum Galliæ testimonijs conitar, multas Ecclesias à Regalia liberas esse, immunesque, videlicet Cameracensem, Lemovicensem, Cathurcensem, Rhutenensem, Albiensem, Mimatensem, Macloviensem, Trecorensem, Auxitanensem, Arlatensem, omnesque insuper Ecclesias Provinciarum Septimanniæ, Provinciæ, Delphinatûs, Aquitanæ, aliasque recentibus victorijs Galliæ adjectas, de quibus vide Marcam l. 8. à cap. 26. & Episcopum Apamiensem in *Tract. Regaliæ à fol. 86.* Has, inquam, omnes immunes fuisse, constat, liberaisque, sive jam contractui oneroso, sive antiquæ possessioni, ac Concilio Lugdunensi tribus: si ergo, quocumque tandem titulo, liberæ sunt, quâ, rogo, æquitate gravari possunt, & jugo subdi nunquam accepto? Sic contractus, sit quidquid velis, tantum ne serviant, quamquam, ut dixi, nec privilegium, nec contractus sit, sed Ecclesijs innata, & à Canonibus, præsertim verò à Concilio Lugdunensi, sancita libertas.

Enim verò, si quis attentè consideret, quid Regaliæ extensio ex una parte lucri, ex alia verò incommodi Regibus afferat, mirabitur, tanto illam ardore, conatuque quæsitam esse. Emolumenta, quæ ex ea proveniunt, si magnificentiam, opesque Regum Galliæ spectes, vix guttam addunt ingenti pelago; præterquam quòd eorum Majestate indignum credas, si Ecclesiarum spolijs onusti incendant; quas olim augere consueverunt. Et quamvis moderni Regis pietate factum sit, ut modestissimè illis utatur, tertiâ eorum parte Neophytis adscriptâ; quis nobis tamen pollicetur, foribus semel apertis, eandem semper polteris Regibus & moderationem, & non potius in Regium ærarium, communemque alveum, etiam hunc rivulum decursurum, sacrâ pecuniâ in prophanos usus absumpta? Nam & hic semper genius abulibus tuit, ut faciem honestate velarent, lenteque procederent, modestissimis inijs, sed lugendo sine.

Et quamvis hæc omnia desint, finis saltem sacrarum foundationum pervertitur, quas esse inviolatas decet; & potestas, & administratio Episcopis debita, in Reges transfertur; & quis credat, oblationes ex alieno Deo placere, maximè in Regibus, qui proprijs abundant? Idem, multoque magis in collationibus Beneficiorum locum habet. Olim cum Reges nulla beneficia conferrent, excusari, aut saltem ferri poterant, si etiam hujus juris exercendi aliquâ cupiditate tangebantur: nunc verò post Concordatâ, quando præter tot inferioris ordinis beneficia, quæ varijs ex titulis donant, omnes Prælaturæ, omnesque Episcopatus, & Archiepiscopatus ex Regum voto & nominatione conferuntur, vix aliud superest, quod optare debeant. Enim verò Canonicatus, aliasque mi-

noris numeri Sacerdotia vix punctum afferunt, tot alia, tantique momenti possidentibus; cum tamen ex alia parte Principum conscientias magnopere gravent, nec minori damno afficiant.

201. Si Canonicatum, aliarumque Dignitatum, & beneficiorum collatio ex solius Principis voto, arbitrioque penderet, extra periculum res esset; illos quippe nec lucri captandi, nec alia, fordidaque cupiditates tangunt, quas in privatis Ministris reperias: istis vero vacuas dignitates implendi tota cura committitur, Principe in alia, & majora intento; hinc est, dum isti referunt, orant, supplicantque, & illos Principi offerunt, quos non Ecclesijs, sed sibi, suisque utiles putant: Sacerdotia interim indignis, immeritisque donari, aut potius vendi, qui que nil minus cordi habent, quam ut in Ecclesijs suis resideant, ut oculis subditorum virtutum exempla proponant, quos potius vitæ, morumque licentiæ & perveritate Clericis indigna offendunt. Tantoque id pejus, si Ecclesiæ procul abint; tunc enim ijs, qui digni essent, præteritis, succedunt Aulae assueti, mutantque Beneficia recens accepta, aut etiam resignant, pensionibus egregie impositis; quippe non tam illis Ecclesiarum, quam lucri, ac proventuum cura est, animarum interim pretio, ac pauperum patrimonijs contra fundatorum intentiones in delicias consumptis.

202. Obsident Aulam Sacerdotum, & ambientium greges, non tam meritis, quam pretio, gratiaque Sacerdotia capturi; ij vero, qui meritis quidem, sed non patrocinij, aut ære abundant, in obscuro sunt, latentque, nec ulla virtutes conquirendi cura est desperatione præmiorum. Illi ipsi, quos Ecclesiastici, Laicique Patroni nominarunt, aut expensarum, aut litium metu, aut etiam tædio itinerum (quippe Parisijs tantum de Regalijs disceptatur) causam etsi iustissimam ijs deferunt, qui plus gratiæ, potentiæque in Aula valent; unde Ecclesias indignis tandem repleri, necesse est; quippe ex Canonicatu etiam ad Episcopatus, altioresque Cathedras, iisdem artibus eniti in promptu est. Constat ergo, parum quidem emolumentum ex Regalia percipi, multum tamen periculi, multumque damni, tantoque amplius, quanto illa magis dilatatur; ut prudenter à Marca Archiepiscopo dictum sit: *Tanti non esse Præbendarum istarum collationem, ut ejus etiam in loca, in quibus à Christo nato nunquam exercita est, proferenda studio, antiquas Regni leges, Conciliorumque decreta subverti, necesse sit.*

203. Quæ in re etiam æternæ memoriæ digna sunt Ludovici VII. & IX. Regum Galliæ exempla. Cum enim huic instituendi Pastores à Pontifice potestas facta fuisset, ad idque Legatus Romam rediens diploma protulisset: *Quod mea, inquit, negotia Romæ strenuè obieris, laudo, quod mihi à Pontifice munus hoc retuleris, non probo: intelligo enim, quanto cum periculo animæ meæ, & Regni id susceperem: ac protinus diploma in ignem projecit. De eodem bea-*

to Rege narratur, noluisse Collationibus Sacerdotiorum se immiscere: *Sat mihi est, inquit, coram Deo de temporalibus nobis creditis, non etiam spiritualibus rationem reddere.* De Ludovico VII. hæc habet Thomas Walsinghamus: *Reversus Ludovicus junior de Hierosolymitana contra Saracenos expeditione, cum quidam Clericus Romæ Papale privilegium attulisset, quo in omni Ecclesia Cathedrali sui Regni, jus conferendi primam vacantiam cum cunctis fructibus medio tempore provenientibus contineretur, confestim conclusit litteras, dicens: Malo illas libere comburere, quam si propter illas in inferna comburerer.*

PROBATIO II.

Quæ exhibentur argumenta, quibus Author tractatus Apamiensis probat, Regaliam non habere locum in omnibus Franciæ Ecclesijs.

NAM hic Author probat in primis, ipsosmet Reges Christianissimos profectos fuisse, jus illud Regaliæ suæ Majestati in aliquibus duntaxat Ecclesijs convenire, in quibus receptum erat, Regem eo jure uti. Ita scilicet edixisse Philippum Pulchrum anno 1300. *Item, quantum ad Regalias, quas Nos, & nostri Prædecessores percipere assuevimus, & habere in aliquibus Ecclesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit.*

Ita Philippum Valesium in Constitutione anni 1334. quæ vulgò Philippina vocatur, cuius hæc sunt verba: *Cum à nonnullis vicentibus fuerit in dubium, utrum jus haberemus, & ad Nos spectaret conferre Præbendas, Dignitates, Beneficia, quæ inventa fuerant, aut intrabantur non occupata, vacantis, vel vacante, & de factis duntaxat tempore Regaliæ nostre, in Ecclesijs Regni nostri, in quibus Regalia jus habemus.* Verba illa, de factis duntaxat relecut nuperus ille Regiorum jurium impugnator, ut significaret, dubitatum fuisse regnante Philippo Valesio, utrum Rex conferre posset Præbendas jure Regaliæ in Ecclesijs vacantibus: cum tamen is status quæstionis non fuerit, sed utrum eas conferre posset, quæ de facto tantum vacabant, & quarum nemo possessionem adierat apertâ Regaliâ, quantum Rex illas jam contulisset.

Laudat idem Author Constitutiones Caroli VI. anno 1408. & Caroli VII. anno 1450. eodem modo loquentium: *In Hispaniis, ubi habemus Regaliam: Item Constitutionem Ludovici XII. anno 1499. editam, cujus hæc sunt verba: Inhibemus universis Officialibus nostris, ne in Archiepiscopatus, Abbatis, & alia Beneficia Regni nostri, in quibus jus Regaliæ, aut Custodiæ non habemus, se intromittant: aliquis ut sacrilegi plectorum.* Edictum Henrici Magni anno 1606. promulgatum, cujus hæc sunt verba: *Non intendimus sui jure Regaliæ, nisi eâ forma & modo, quo Nos, & Prædecessores nostri usi sumus, ab ejus extensione in detrimentum Ecclesiarum exemptarum abstinere. Quod eisdem Ludovicus XIII. confirmavit art. 6. Constit-*

tutionis suæ editæ anno 1639.

207. Laudat præterea idem Auctor vetus Regestum Camera computorum, quod à Ru-
zxo, Pasquierio, Protopræsidente Magistro, &
alijs, qui de Regaliâ tractârunt, profertur,
in quo enumerantur Ecclesiæ subjectæ huic
juri Regaliæ, itemque Ecclesiæ, in quibus Re-
ges eo jure non utebantur. Hujus Regesti
excerptum sic habet: Dominus Rex, prout con-
stat per antiqua scripta Camera, consuevit capere
Regaliâ, cum vacaverit, in Provincijs, & Dia-
cesibus, quæ sequuntur. In tota Provincia Seno-
nensis, & ejus suffraganeis, exceptâ Diocesi Anti-
stodorensi, in qua Decanus & Capitulum dicuntur
fecisse permutationem cum Rege, prout est infe-
rius. In tota Provincia Rhenensi, exceptâ Dia-
cesi Cameracensi. In tota Provincia Bituricensi,
exceptis Lemovicensi, Cadurcensi, Ruthenensi, Al-
biensi, Mimateni. In tota Provincia Turonensi,
exceptis Macloviensi, Trecorensi, &c. In Provin-
cia Burdigalensi solum, verumtamen de Pictaviensi
fuit computatum anno 1206. In tota Normannia
habet Regale. In Provincia Auxitanensi & Are-
latensi, & per consequens in Lingua Occitana nihil
habet. Laudat idem Auctor cap. 6. in favo-
rem Provinciæ Narbonensis litteras Philippi
Pulchri datas anno 1303. quarum hæc sunt
verba: Nolumus, quòd gentes nostræ occupent
Regalia Ecclesiarum vacantium Provinciæ Nar-
bonensis.

208. Profert idem Auctor nonnulla Senatûs
Parisiensis Arresta, quibus secundum eas Ec-
clesiâs, in quibus Rex antiquam Regaliæ pos-
sessionem non habebat, Patres conscripti ju-
dicârunt, jus illud ad eas non esse porrigen-
dum. Laudat denique Auctores, qui jus
Regaliæ in omnibus Regni Ecclesijs non vi-
gere senserunt, Guillelmum Durandum, Re-
buffum, Ruzæum, Ægidium Magistrum, Pas-
quierium, qui opinionem contrariam dignam
potius esse dixerunt adulate Aulæ, quam
Jurisconsulto Gallo, Carolum de Grassa-
lio, &c.

Exceptiones partis adversæ ad prædicta
Auctoris Apamensis argumenta consu-
tanda à Natali Alexandro
produciat.

209. Natalis igitur Alexander excipit 1. Quæ
præced. probat. 2. sunt allegatæ constitu-
tiones, in quibus Reges Franciæ profiteban-
tur, jus suæ Regaliæ non ad universas Regni
sui Ecclesiâs extendi, nullum habere respectû
ad præcitatæ Concilij Lugdunensis Canonem
duodecimum, quo Regaliæ ultra præscrip-
tam consuetudinem extensio interdicebatur.
Illum porrò loquendi modum à Regibus
usurpatum: In aliquibus Ecclesijs nostris, sive:
in Ecclesijs, in quibus jus Regaliæ habemus, im-
portare Parochialium, vel Collegiatarum, non
autem Cathedralium Ecclesiarum à jure Re-
galiæ exclusionem. 2. Regestum vetus Ca-
meræ computorum probare quidem, quòd
Reges jure suo Regaliæ noluerint uti in qui-
busdam Ecclesijs, non autem, quòd id exer-
cere non potuerint. Imò indicem illum
ex Regesto Camera computorum excerptum,

esse vitiosum, neque supremum Sena-
tum habuisse illius rationem, in ferendis ju-
dicijs de quæstionibus Regaliæ; veluti ob-
servat Pasquierius lib. 3. disq. Franciæ. cap. 37.
3. Supremi Senatûs arresta vel rationibus
singularibus nixa, vel consuetudine tunc vi-
gente, & regnantium, aliquas Ecclesiâs à Re-
galiâ per specialem favorem liberantium,
voluntati fuisse accommodata, salvo jure Re-
galiæ, nisi hujus fortè exemptio antehac fuis-
set Ecclesijs nonnullis concessa ex titulo one-
roso, vim contractûs habente.

Responsio.

A Uthor præcitatæ Responsionis ad Natalis
Alexandri dissertationem §. 22. à n. 4. re-
spondet ad primam proximè adductam ex-
ceptionem, præadductas Regum constitutio-
nes ac litteras perquam consentaneas esse
præallegato duodecimo Concilij Lugdunen-
sis Canoni. In hoc enim tria statuuntur. 1.
Ne Regalia in Ecclesijs de novo usurparetur.
2. Ut in ijs, in quibus ex fundatione, vel ex
antiqua consuetudine locum habebat, non
usurparetur, quæ ad fructus, seu redditus non
pertinebant. 3. Ne bona Ecclesiarum dila-
bi permitterentur. Jam si Constitutiones &
litteræ, quarum testimonia adducta sunt, in-
tegræ legantur, clarè perspicitur, illas, vel
unum, vel alterum horum trium, vel omnia
simul edicere, seu confirmare. Ita si consti-
tutio Philippi IV. anno 1302. edita, quæ ex-
tat in 2. Tomo Actorum Cleri Gallicani part. 2.
tit. 6. n. 4. conferatur cum Canone 12. Con-
cilij Lugdunensis, cum eo consentire in om-
nibus supra dictis capitibus comperietur, ut
impossibile videatur non judicare, consti-
tutionem, seu litteras Philippi, nihil aliud
esse, quam executionem prædicti Canonis.
Primo enim limitatur Regalia ad Ecclesiâs, in
quibus ex consuetudine locum habebat:
Quantum ad Regalias, quas Nos, & nostri Præ-
decessores percipere consuevimus in aliquibus Ec-
clesijs Regni nostri, quando eas vacare contingit;
de quibus plures ad nos querimoniæ devenerunt.
Deinde quæ ad fructus tunc provenientes
non pertinebant, percipere vetat, ac bona
in optimo statu conservari præcipit. Volu-
mus, præcipimus, ac etiam ordinamus, quòd res,
bona, maneria, & jura Regaliarum manutenean-
tur, distribuuntur, & expleantur absque aliquo de-
trimento, ac devastatione: ac si nostra propria so-
rent. Inhibentes, ne de cætero nemora prædictarum
Regaliarum ante tempus debitæ sectionis amputen-
tur; neque arbores, quæ ab antiquo servatæ, &
factæ fuerint propter decorem & amantatem,
forestæ antiquæ, quæ nunquam causâ vendendi
amputatæ fuerunt, aliquo tempore scindantur, aut
quoquo modo vendantur. Nemora etiam, quæ ex-
ponuntur sectioni, non devastentur aut vendantur,
nisi modo & tempore consuetis. Vivaria insuper,
stagna & piscaria, nisi piscium nutritura, & aut
sornitamentationibus servatis pro captura piscium
non graventur. Præcipientes insuper, quòd in
omnibus istis casibus, & circa prædicta, & singu-
la præmissorum præcaveatur à devastatione, abu-
su, di.

su, distractione & excessu, quòdque circa præmissa talis exhibeatur moderatio, talis æquitas, & tale temperamentum, qualia consueverunt à quolibet legitimo Administratore, & provido Dispensatore circa talia, ratione præviâ, exhiberi.

211. Illum porrò loquendi modum Regaliæ ad certas Ecclesias restrictivum in litteris Regijs adhibitum, complecti Ecclesias non Parochiales, seu Collegiatas, sed Cathedrales, manifestè constat ex tenore præadductæ constitutionis Ludovici XII. interdicentis, ne *Officiales sui se intromittant in Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatis, & alia beneficia Regni sui, in quibus jus Regaliæ, aut custodiæ Rex non habet.* Cosmas quoque Guimerius in Senatu Parisiensi Præses in pragmaticam sanctionem de annatis jus conferendi beneficia titulo Regaliæ Christianissimo Regi tribuit in quibusdam Ecclesijs Cathedralibus duntaxat. Quem sequitur Joannes de Selva in eodem Senatu Præses de benef. par. 2. q. 23. n. 33. Adstipulaturque Philippus Probus q. 2. & alij, estque adeò commentitia illa, nulloque fundamento nititur illa interpretatio Natalis, ac si Regalia in constitutionibus Regijs ideo limitaretur ad aliquas solummodò Ecclesias, ut excluderentur Collegiatae, atque Parochiales, non autem aliquæ Cathedrales Ecclesiae.

212. *Secundò.* Quando ex parte adverſa excipitur, ex veteri Regesto Camerae Computorum probari equidem, Regum aliquos Regalia in quibusdam Ecclesijs non exercuisse, minimè tamen hinc evinci, ipsis non fuisse jus ejusmodi: adversùs hanc sanè frivolam exceptionem Author *Responsionis ad præcitatum Natalis dissertationem* §. 22. n. 17. merito reponit, conveniendo eundem Natalem, ut doceat, quisnam Regum à tempore Concilij Lugdunensis adeò jurium suorum negligens extiterit, ut usum tam sibi honorificum, tam utilem in maxima Ecclesiarum Regni sui parte in deluetudinem abire permiserit. An Philippus Pulcher, sub quo scriptus est ille catalogus, & quidem post dissidium cum Bonifacio VIII. ut colligitur ex his verbis, quæ extant in articulo Ecclesie Pictaviensis; prout à Pasquiero l. 3. c. 37. refertur: *Verumtamen de Pictaviensi computatum fuit anno 1306.* Sed Rex (qui tunc erat prædictus Philippus) præcepit totum restitui Episcopo? A tempore autem Concilij Lugdunensis nullus ante Philippum Pulchrum regnavit præter ejus Patrem Philippum III. cujus Officiales non solum jura Regia non negligebant, sed etiam indebitè propagare conabantur, ut circa Ecclesiam Albienſem paulò ante Concilium Lugdunenſe contigiſſe, testatur arrestum anno 1272. datum, cujus jam facta est mentio, & adhuc paulò infra fiet. Quando Officialis Regij tam malè suorum Principum rationes curarunt, ut usum tam commodum abolere sinerent? Si autem jam tempore Concilij Lugdunenſis illæ Ecclesie suâ libertate gaudebant: quo jure contra illius Concilij prohibitionem hodie in servitutem redigi possunt?

213. Neque verò præcitatus Pasquierus dicit,

indicem illum vitiosum esse, seu Regium Senatum ejus generatim non habuisse rationem, sed lata esse quandoque arresta ab ipso discrepantia, quod aliunde, quam ab indicis vitio provenire potuit. Imò addit Pasquierus, indicem illum semper fuisse quasi facem, cujus lumine Judices in ferendis judicijs circa controversias de Regalia ducerentur. Ejus verba lib. 3. cap. 37. latine reddita sic se habent: *Vt autem ad veterem catalogum redeamus, quem hic tibi exhibui, non intelligo, idem ceu regulam esse in omnibus, ac per omnia certam.* Subinde namque *Senatus sui Placitis suis aliquid vel dempsit, vel addidit, prout in litibus occurrentibus ei pro sua religione æquum visum est.* affirmat tamen, monumentum illud esse, quasi serena tenebris, quæ Regalibus nostris insunt, plurimam lucem afferentem. *Ac re ipsâ Dominus Præses la Maître in suo tractatu de Regalijs hæc quasi vexillum ostentavit.*

Constat saltem ex illis Constitutionibus, & litteris, Regaliam tunc, cum illæ datæ sunt, in omnibus Regni Ecclesijs locum non habuisse. Quòdnam autem jus novum Regi Christianissimo accidit, ut jus illud ad Ecclesias tunc liberæ nuper extenderet? Quidam enim ex illis Provincijs, ad quas facta est extensio, ad ditionem Regum Christianissimorum revocata fuerant, antequam edita fuisset ulla ex his constitutionibus, quarum aliqua factæ sunt, cum jam omnes illæ Provincie sub Regia essent ditione.

Quod tertio tandem loco excipitur à Natali Alexandro, id præcitata responsionis Author ita refutat. Quænam, inquit, excogitari potest ratio, ob quam plures Ecclesie per Senatûs Regij arresta sint à Regalia liberæ declarandæ, nisi libertas ex ipsa rei natura competens univèrsis Ecclesijs, quæ neque ex fundatione, neque ex antiqua consuetudine subjæctæ sunt illi servituti? Quod opus est prætereundè quaspiam singulares rationes, dum arresta ipsa veram continent rationem, nempe possessionem libertatis? Ita declarat Arrestum in favorem Ecclesie Bituricensis anno 1277. datum. Dicitur fuit per Curia nostræ judicium, cum non constaret de possessione nostrâ ante collationes prædictas, dictum archiepiscopum remanere debere in possessione conferendi beneficia antedicta, & esse restituendum ad possessionem antedictam. Arrestum pro Ecclesia Ambianensi anno 1327. pronuntiatum eandem rationem indicat: Cum olim (inquit Carolus IV.) viventi charissimo Domino Genitori nostro, certum Arrestum pro Episcopo tunc Ambianensium prolatum fuerit, super possessione collationis præbendarum Ecclesie Ambianensis, quas Sede vacante, continebat vacare; Nosque, & Procurator noster probabiliter ignoravimus; an in simili modo ceterorum collatio Beneficiorum vacantium in civitate & diocesi ad ipsius Episcopi collationem, an ad Nos ratione jurium Regalium pertineret, ac ex ignorantia jus nostrum deserere, aut alienum invadere contingeret: mandavimus Ballivo Ambianensi, quòd se ex præmissis diligenter informaret; factâ igitur informatione . . . Curia præcepit Procuratori nostro, & per arrestum, quòd ipse super

se super praeiudicis ulterius non contendat, sibi super praeiudicis silentium perpetuum imponendo. Apud Choppinum l. 1. de sacra Politia tit. 7. n. 8.

216. Notatu dignissima sunt verb illa Arresti: Ne ex ignorantia jus nostrum deserere, aut alienum invadere contingeret, quibus confutatur, quod paulo ante dixit Alexander, Reges Christianissimos Iuris Regaliae in Ecclesijs, quas liberas declararunt, exercendi legitimum titulum, & auctoritatem se habere, non negasse. Non juri suo cedebant, sed jus Ecclesiarum conservabant hujusmodi Placitis. Eandem rationem continent Arresta in alijs Tractatibus Appamienis locis relata; v. g. quod habetur cap. 6. ejusd. lib. pro Ecclesia Albiensis, quod idem art. superiori §. 41. retulimus: Cum Dominus Rex super hoc alias nunquam usus fuisset; & Arrestum circa Regalia in Ecclesia Antientis jam saepe citatum: Quia per inquest. m. quam fieri fecimus, probatum non extitit, seu inventum, quod vacante Ecclesia supradicta, Nos, vel nostri Antecessores domum Episcopalem, vel clericicia alia civitatis, castra etiam extra civitatem, seu villas alias habuerimus aliquo unquam tempore, sed nec pedagia extra civitatem ad Episcopum pertinentia, nisi a duabus primis vacationibus citra, vel aliquando unquam, vacante Ecclesia Nos, vel nostri Antecessores Dignitatem aliquam in ea contulerimus, vel Praebendam, &c.

PROBATIO III.

Petita ex rationibus in praecitato Concilio Lugdunensis Canone duodecimo insinuat.

217. Praescindamus a jure Feudi, quo afficiuntur fortassis terrae, ac oppida Episcopatus concessa cum onere tum recognitionis erga Regem, seu Imperatorem, tum servitiorum realium praecipue, Regi seu Caesari ex subditorum praecipue censibus perolvendorum: cujusmodi jura Regalia ex ipso Lateranensi Concilio subsistere firma & rata, liquet ex dictis praeced. §. 2. Quae porro Regalia subsistit ex fundatione Archiepiscopatum, seu Episcopatum, seu Abbatiarum, comprobata extat a sacro Lugdunensi Concilio. Sed sermo nobis est de Ecclesijs, quae in suis fundationibus nihil habent sibi injunctum oneris hujusmodi, dum redditus, super quibus fundantur, sunt concessi in cultus Divini obsequium absque ulteriori onere, & cum libertate a servitute, quam praefert Regalia. An non igitur circa redditus ejusmodi apprimè observanda est ratio, quam sacrum Concilium Tridentinum Sess. 25. cap. 2. de Reformat. tradidit ex eo argumento, quod res Dei sint. interdicens, ne redditus Ecclesiastici insulamur in usus profanos? Quomodo igitur super redditus hujusmodi manum suam extendere potest Regia potestas, quam Christus aequè ac reliquos Christianos obtrinxit, ut, si jura sua sibi reddi cupiat, reciprocè reddat ea, quae Dei sunt? Quae ratio fortius urget in collatione beneficiorum puram spiritualita-

tem obtinente, adeoque sphaeram Regiae potestatis superexcedente, nisi in quantum a sancta Ecclesia, ejusque Capite Summo Pontifice Regibus, alijsve laicis est permilla.

Præterea equidem solet a Regaliae defensoribus; hoc jus esse congenitum Coronae Regni Franci. Sed numquid dum Rex Galliarum mansisset in statu infidelitatis, intereaque sacro Evangelio in Franciam illato, a pijs fidelibus fundati essent aliqui Episcopatus, saltem ultra jura temporalitatis, Regia fortassis Majestatis fundis ac terris Regni sui inhærentis, Regia Coronae congenitum dici posset jus super redditibus purè Ecclesiasticis, atque beneficiorum Ecclesiasticorum collationibus? Ubi verò Rex Franciarum Christi caractere insignitus fuit, an dicere fas est, ex ipso accrevisse Regi, ejusque Coronae jus spiritualitatis super ea, quae Dei sunt, protensum? Si hoc dicere liberet, parem effectum pareret Christi character in omnibus Christianis, adeoque fieret omnimoda spiritualitatis cum juribus temporalibus confusio perniciosissima, abolito jam toto Ecclesiae sanctae statu hierarchico, condilincto erga politicum seu Regium statum.

219. Verum equidem est, quod Coronae Regiae in vi characteris Christiani accreverit obligatio tutandi Bona & jura sanctae Ecclesiae, seu res Dei ab usu profano segregatas, & in sortem Domini secretas; unde Reges ac Caesares obtinere nomen ac munus Advocatorum seu Patronorum, ac Defensorum, seu Custodum Ecclesiae, ejusque jurium, ac Bonorum, reddituumque: sed tantum abest, ut Rex hinc possit præterdere aliquam super juribus Ecclesiasticis superioritatem, ut potius è contrario in commune transferit ad agium, advocatiae jus nihil tribuere jurisdictionis supra clientem, ejusque jura propria; veluti præter alios probant Baldus in Leg. 1. col. 3. §. Tuitio. Cod. Si quancunque præditus potestate. Alexander in leg. 1. n. 4. De jurisdictione omnium iudicum. & cons. 13. n. 18. lib. 6. Rota decis. 24. par. 2.

220. Ex ipso equidem præadducto Concilio Lugdunensis Canone duodecimo nescitur, Regalia stabiliri posse ex aliqua etiam consuetudine, sed ubi hæc sacra Generalis Synodus interdixit, ne ulterior, ac pro eo tempore fuerat possessum, ac præscriptum, fieret Regaliae extensio, ex tunc hujus sacrosancti decreti jus positivum induxit obstaculum Regaliae ultra limites tunc constitutos, seu bona fide possidendæ, seu consequenter præscribendæ. Tamen verò Juris in juribus spiritualibus præscribendis resistentia vinci valeat per præscriptionem tituli quasi privilegiati præsumptione nixam: at hoc ipsum fortassis est causæ præsentis centrum, ut titulus ejusmodi pro ulteriori Regaliae extensione ostendatur; prout in Corollario sequenti magis expendatur. Cæterum ostendam deinceps, quibus tum auctoritatibus, tum rationibus fuerit de Regalia antiquitus concertatum, quas univerlas ex Juris peritis infra nominandis integrè producami, quò plenius

nus iudicium formare possit Lector; quem tamen cupio, suum habere iudicium suspensum, quousque totum cuiusque Authoris discursum evolverit: & si meum requirat iudicium, haud difficulter intelligere poterit, me concludere, quod non alij, quam ij, quos præadductum Concilium Lugdunense circa Regaliam probavit, tituli videantur ex solido Juris fundamento subsistere.

PROBATIO IV.

Quâ ex Arnulphi Ruzæi de jure Regaliæ opere in tractatibus tractatum 10. 12. relato à pag. 357. per extensum adducto ostenduntur Regaliæ justî tituli haud ab similes illis, quos tunc Concilium Lugdunense unice comprobavit, extensionemque hæc ulteriorem interdixit.

221. **I**s igitur Author à n. 3. ita differit. In primis, inquiens, quærendum est, quo jure & titulo Francorum Reges vacantibus Ecclesijs Cathedralibus & Metropolitanis, collationes beneficiorum, & Patrimonia temporalia Pontificum sibi vendicarunt in ipsis Ecclesijs, donec sacramento fidelitatis sint ipsi Pontifices Principi adaptati? Quæ quæstio & controversia orta est temporibus Bonifacij VIII. & Philippi IV. cognomine Pulchri quondam Francorum Regis, dicente Bonifacio, quod collationes beneficiorum sunt merè spirituales, quæ ad Principes, tanquam Laicos pertinere non debent. Econtrario Philippo asserente, illud jus Regaliorum ad Reges Franciæ tanquam ad legitimos totius Christianitatis Protectores spectare. In qua quæstione variæ fuerunt sententiæ & opiniones, ita quod refert Joannes Andrea post Joannem Monachi ibi n. 3. in Capitul. 2. de præbendis in 6. quod hæc materia fuit tractata & ventilata in Curia Romana temporibus Nicolai III. per excellentissimos viros totius Italiæ.

222. Hanc quæstionem tetigit Archidiaconus Cap. Imperium. 10. dist. 10. loquens de Regalibus Regum Franciæ & Angliæ, præsertim in Normannia, qui habent potestatem conferendi, vacantibus Ecclesijs. Eandem quæstionem format Speculator in tit. de Legat. §. Nunc tractemus, versiculo, sed numquid Legatus, ubi in individuo facit mentionem de quadam præbenda in Ecclesia Laudunensi, quam habebat Nicolaus Papa ante suam promotionem, & eam nepoti contulerat: sed eam postmodum Rex contulit, & obtinuit. Idem Speculator in tit. de præbend. in §. Restat, in vers. Item nota: & ibi Joannes Andrea in addit. ad eum in Gloss. Super hoc fuit sic receptum. dicens, quod tale jus vendicant sibi Reges Franciæ, & Angliæ in Ecclesijs vacantibus, & quod in hæc Reges sunt antiquo jure defendendi. Idem tractat Speculator in tit. Sede vacante in ult. col. Ibi. item etiam Reges, subjiciens, quod Rex percipit fructus, & collationes beneficiorum, Sede vacante, sicut facit illustris Rex Franciæ in Ecclesia Carnotensi, cujus ipse Speculator Decanatum obtinebat. Istud i-

dem format Gloss. & Jacobus Alvaretus in Cap. un. Qui feudum dare possunt. Hanc eandem materiam tractant Dominus Antonius Corsetus in tract. de potestate & excellentia Regis in q. 51. quærens, quæ sunt jura & bona Regaliorum. Et novissimè approbatum est in Concilio Basileensi §. Item quod dicta. in tit. de annatis in Prag. sanct. & ibi Glossa super verbo Regalia. Et licet Archidiaconus in dist. cap. Imperium, dist. 10. dicat, quod jus Regaliorum non est, nisi quædam usurpatio, quam vendicaverunt sibi Reges ex tolerantia, & dissimulatione Summorum Pontificum; & idem repetit in Cap. Adrianus. 63. dist. Idem Joannes Monachi in dist. cap. 2. de præbendis. in 6. quos secuti sunt multi Doctores. Item Joann. in addit. ad Speculator. super illo versic. Sed numquid Legatus, in tit. de Legato. §. Nunc tractemus. Quæ tamen opinio Monachi tanquam suspectissima, & à domo Adversarij procedens, teneri non debet. Quippe qui Vicecancellarius Bonifacij VIII. & ab eo creatus Cardinalis erat: ut testatur idem Joannes Monachi saltem de Vicecancellariatu in Cap. 11. in de sentent. Excomm. in 6. ubi Probus id firmat, qui Papa Bonifacius contra dictum Philippum Augustum Francorum Regem super jure Regaliorum diutius concertavit, ut recitat Philippus Parisiensis.

Ultra superior allegata reperio, quod de jure hoc Regaliorum meminit Guillelmus Benedicti Præles Tholosanus, in repetitio Cap. Raymundus. super verbo. Vxorem nomine Alafiam n. 369. de Testa. subjiciens, quod Franci contendunt, nihil ipsis peculiariter esse inter jura Coronæ, quam istud illustre & excellens jus Regaliorum, cælitus Francorum Regibus concessum. Et quod hoc successit in locum Investituræ Præsulum, quam retrò annis Adrianus Pontifex Maximus contulit. Cap. Adrianus. 63. dist. Hoc idem tenet & enucleat Stephanus Aufferij in tract. de potestate. secularium super Ecclesiasticas personas. in 2. reg. 25. Fallentia. Ubi copiose multa adducit pro confirmatione istius juris Regaliorum. Et eadem jura accumulat Ely. in Cap. Significavit. in primis verbis super illo passu, quod Comitissa Flandrensis sex præbendas sacerdotales contulerat. Et ante eos Henricus Bohic. Galus & Parisiensis Doctor in Cap. Præterea, & primo. de Inrepatron.

Verùm, ut hæc injuriosa interpretatio à calumnijs horum expurgeretur, ego, salvo meliori iudicio, probare conabor, hoc illustre Regaliorum jus tam à jure Divino, quam à Pontificio, quam à sacris Concilijs profectum, atque usurpatum. Primò enim legimus in Veteri Testamento, quod Rex Israel electus à Domino, & inunctus, deficiente Sacerdote,ungebatur plerumque ministerio Pontificis etiam ad praticiendos ministros; ut scriptum est de Davide 1. Paralip. cap. 34. ubi David Rex 24. ministros præposuit. Idè de Salomone 3. Reg. cap. 1. & de Iuda Machabæo 7. cap. Machab. Et est textus Iliadori in Cap. Ector. circa med. 21. dist. Unde si in Lege Antiqua hoc fiebat, à fortiori in Lege Gratiæ in qua

qua Reges Francorum Christianissimi Ecclesias Cathedralis tot annis proventibus locupletarunt, & ornamentis decorarunt: & propterea appellatur Protectores & Defensores Ecclesiarum Cathedralium. Sequitur Baldus in Cap. Quamvis. Extra. De judicijs.

225. Secundum Comprobatur istud jus Regaliorum ex antiquis Decretalibus Summorum Pontificum primò per textum in Cap. Cum inter nos in parte desisa. de consuetudine, loquentem de Rege Angliæ, qui occupabat Normanniam & Comitatum Comenansensem, qui conferebat præbendas, & præsertim Decanatum sancti Petri Comenansensis, & ibi Tancredus Glossator antiquus. Alibi textus Honorij III. in Cap. Dilectus. 3. De præbendis. loquens de Ecclesia Andegavensi memorat, quòd Capitulum conferebat præbendas vice Regis, & sic non subijciebatur mandatis Apostolicis, prout reperitur per nos comprobatum in tract. de mandatis. Apost. part. 2. num. 21. & seq. Unde patet, quòd Rex ibi conferebat præbendas & non alio jure, quàm Regaliorum, ratione citationis: quia Princeps patronus & fundator debet habere de jure provisionem præbendam. Ita per illum textum confirmat Dominicus Cap. 1. 21. dist. Idem in dict. Cap. Imperium. in 2. col. & Dominicus Abbas in Cap. Cum Ecclesia Vulturana. De elect. Si enim inferiores ratione foundationis aut dotationis habent jus præsentandi, à fortiori Principes superiores, qui majora contulerunt, debent in remunerationem habere ampliorem prærogativam, ut conferant pleno jure, prout loquitur dicta Decretalis Dilectus, quæ utitur expresso verbo conferendi. Ita ad propositum Ioannes Parisiensis in tractatu per eum facto de statu Ecclesie tempore dicti Bonifacij, in quo tuetur jus Regaliorum, dicens, quòd Regi superexcellenti debetur in remunerationem major honor, scilicet collationum beneficiorum; quia licet jura spiritualia non cadant in laicum; tamen jura spiritualia largo modo ratione annexionis, vel antecedentis possunt cadere in laicum. Ita pulchre Archidiaconus post Hugonem in cap. Pæmentis. 16. q. 7. Et rationem diversitatis inter inferiores, & Principes tradit idem Ioannes Parisiensis, quòd ideo inferiores præsentant duntaxat, quia non habent peritiam discernendi capacem à minus idoneo; ideo traduntur præsentanti examinandi Episcopo Diocelano, ut conferat: secus in Principibus, qui habent omnem peritiam in serinio pectoris. Principes idcirco pleno jure conferunt. Quòd si jus antiquum animadvertamus: invenimus in eo, insolitum esse verbum præsentationis: sed usitatum esse verbum provisionis; ut est textus in Cap. Ratio, & in Cap. Monasteria. 16. q. 7.

226. Tertiò. Alibi est textus formalis in Decretali. Ex diligentibus in antiqua compilatione. de jure patronatus; quæ dirigitur Episcopo Verecellensi, & expressè facit mentionem de quadam præbenda, quam Rex Angliæ contulit, Sede vacante, quem textum ad hoc allegat Archidiaconus in dict. Cap. Imperium. in principio.

Sed dicit, quòd hæc Decretalis hodie remota est.

227. Quartò. Istud jus Regaliorum fuit approbatum, & declaratum in sacro Concilio Lugdunensi, cui præfuit Gregorius X. in Cap. Generali. in §. fin. de elect. in 6. Ubi textus prohibet, de novo vendicare jus cultodiæ, advocacionis, vel Regaliæ, & ibi exponit Ioannes Monachi, & Archidiaconus De jure Regaliorum Franciæ, & in §. Si verò dicitur, quòd ratione foundationis, vel antiquæ consuetudinis jura Regaliorum possunt prætendi & percipi; & loquitur textus alternatim, aut ratione foundationis, aut antiquæ consuetudinis.

228. Est ergo Rex Franciæ in quasi possessione percipiendi jus Regaliorum, Sede vacante Episcopali, occasione foundationis, cessante etiam consuetudine, quantum ad collationem beneficiorum, quem textum ad hoc voluit allegare Speculator in dicto titulo: Ne Sede vacante circa suum, loquens de Regalia Carnotensi, dum allegat Cap. Hoc consultiissimo. De reb. Ecclesie non alienandis. in 6. Dicit ibi Ioan. Andrea, quòd voluit allegare dictam Decretalem Generali. §. Si verò. Demum hoc fuit confirmatum per Concilium Basileense in §. Item quòd dicta quinta pars, in verb. ad Regem jure Regaliæ, in tit. de annatis. in Prag. sanctione.

Ad præmissa sic per me collecta addo, 229. quòd potest elici, tale jus non esse novum, nec recenter inventum, Sed longis antea temporibus diuturno usu confirmatum est. Inprimis hoc tam illustre Regaliorum jus corroboraverunt, & approbaverunt Romani Pontifices. Primus videlicet Adrianus Papa, ut supra dictum est, in personam Caroli Magni reservavit Regi, & suis quibuscunque Successoribus, de quo fit mentio in dicto Cap. Adrianus. Et in Cap. Ego Ludovicus. 63. dist. Hoc idem jus firmavit Clemens Papa IV. qui confiteretur, quòd Rex vacantibus Ecclesijs confert præbendas à tempore, quo Ecclesia Pastoris regimine contigerit destitui, donec substitutus Episcopus Regaliam à manibus Regis receperit. Et mandat executori per eum deputato, ut, si qua collatio facta sit, revocaret in irritum: quia non intendit collationes beneficiorum vacantium, Sede vacante, in Cathedralibus, vel Metropolitanis ad alium spectare, quàm ad ipsum Regem: nec velle uti in præjudicium Regis quovis modo. Et hoc factum est pro præbendâ Rhemensis vacante per promotionem Archiepiscopi Rhemensis, directo Cardinali S. Marci executori: cui Pontifex Maximus mandat, ne conferat, aut si contulerit, revocet, & hoc sub data Viterbij Idibus Septembris, Pontificatus sui anno 3. Idem Gregorius Papa pro Rhotomagensi Ecclesia vacante per translationem ad Archiepiscopatum Narbonensem, ubi refert, Carolo Francorum Regi illustri ratione temporalitatis dictæ Rhotomagensis Ecclesie homagium & fidelitatem debitè præstari debere: Idcirco quia prædictus Rhotomagensis Archiepiscopus præsentiam suam adire nequibat, rogat prædictus Pontifex dictum Carolum Regem, ut juramentum per

dem foreat... in 9. r. quibus... Et licet... Summorum Pontificum... Cap. Adm... ch in dict. cap. 2. de... de. ad speculato... Legatus, in 11. de... Que tamen opinio... dillima, & à deo... tenet non debet... larus Bonifacij VII. de... nalis erat: ut... chi factum de... de font. Exam. in 4. de... mat, qui Papa Bonifacius... Philippum Augustum... super jure Regaliorum... ut refert Philippus Parisiensis.

225. 226. 227. 228. 229.

227. 228. 229.

Procuratorem admittere dignetur, vel longam differentiam & dilationem concedere velit, data apud Villam novam Avinionensis Diocesis, quinto Calendas Septembris, Pontificatus sui anno quinto,

230. Hoc idem corroboravit Urbanus Papa, qui confitetur, vacante Ecclesia Lugdunensi, jus Regaliæ spectare ad Regem: idcirco scribit idem Pontifex: *Cum translatio de Episcopatu Lugdunensi ad Episcopatum Cenomanensem non sit sortita effectum suum, neque vacaverit, ut ratione Regaliæ non faciat Rex, neque fieri permittat novitatem.* Data apud S. Petrum 11. Calendas Novembris, Pontificatus sui anno 5. Unde Rex sanctus Ludovicus anno Domini 1247. offerendo appanagio Carolo fratri suo Ducatum Andegavensem, & Comitatum Cenomanensem, reservavit sibi in Ecclesijs Cathedralibus jus Regaliorum. Idem Rex Ioannes transferendo filio suo eisdem Comitatum, & Ducatum Andegavensem similem fecit reservationem pro conservatione juris Regaliorum. Idem Philippus Augustus mandat Regalian Cenomanensem tolli post confirmationem, & præstitum juramentum fidelitatis anno Domini 1314. Idem Philippus Pulcher constitutionem fecit Parisijs die lunæ post mediam Quadragesimam, quæ incipit: *Item quantum ad Regalias. 1302.* Idem Ludovicus Rex XI. declarat, cognitionem, & determinationem collationum beneficiorum vacantium, & vacaturorum, & quæ vacarent in Regalia Curia suæ Parisiensis, & non alteri pertinere, absque eo, quod aliquis Iudex Ecclesiasticus, vel temporalis se debeat de ipsis intromittere; nec in petitorio, nec in possessorio cognoscere. Hæc est notabilis constitutio Regis Ludovici facta anno Domini 1364. ut latius dicitur *infra in fine hujus præstationis, & parte 5.*

231. Ex quibus omnibus potest elici, quod pluribus modis istud jus Regaliorum Regi competere potest *Primò.* Ratione foundationis, quia in traditione rei suæ quilibet potest apponere pactum, quod vult, etiam in spiritualibus. Textus & Glossa in *Cap. Eleutherius. 18. q. 2. & ibi colligit Do. Abbas in Cap. Quantum. Extra. De censibus.* Fortius dicit Dominicus in *Cap. Cum ex eo, in ult. notab. de elect. in 6.* quod Rex fundans Ecclesiam potest in creatione apponere onus, quod, occurrente vacatione, non spectet collatio, nisi ad posteros gentis, & familiae suæ. Pro cuius confirmatione assero, quod eleganter voluit Glossa in *dicto Cap. Generali. in verbo, Foundatione. De elect. in 6.* dicens, quod Patronus tempore foundationis potest disponere, ut fructus Ecclesiæ, quando contigerit, illam vacare, sibi spectent. Et istud tenet Innocentius in *Cap. Quoniam. Ne Prælati vices suas.* Sed collationes sunt in fructu. Glossa in *Cap. Cum olim. De major. & obed. pro. ut & præsentationes, electiones, & similia, ut latè probat Probus in tract. Pensio. quest. 28. partis primæ.* Et sic potest Rex, qui est fundator Ecclesiarum Cathedralium sui Regni, apponere illud onus, quod, Sede vacante, fructus temporalitatis ad eum spectent, donec fuerit plene provivum de successore, I-

stam rationem videtur assignare Textus in *dicto Cap. Generali. §. Severè, ibi, ratione foundationis.* Et Glossa in *dicto §. Item, quod dicta quinta pars. in verbo Regaliæ in tit. De annatis, in Pragmat. sancta.*

Quibus addo, quod longè majus est, quod non est opus, quod Reges in erigendo Ecclesiam, vel illam fundando, expresse reservent istud jus conferendi in vim Regaliorum: quia sufficit ostendere, quod Rex fuit dotator Ecclesiæ Cathedralis, ad consequendum tale jus. Textus in *Cap. significavit. & ibi Cardinalis & Panormitanus Extravag. De elect. Et est Glossa notabilis in Cap. Si quis Basilicam. De consecrat. dist. 1. allegant Cap. Dilectus. el. 3. De prebendis, ubi Rex est fundatus in iure præbendas & alia beneficia non habentia curam animarum ratione dotationis sine alia reservatione, quem ita expresse & in individo intelligit Panormitanus in *Cap. Testis. si. col. fin. De jure patron. Et ratio est, ut Reges & Principes videntes jura sibi benigne favere, adducantur ferventius, & animosius ad dotaciones Ecclesiarum, & ædificationes. Ita Felyn. Sandeus in eleganti tractatu, quoad litteræ Apostolicæ nocentæ patronis Ecclesiarum, in vers. Corroborari potest.**

Verùm in oppositam partem valent multa. Primum, si dicimus, quod Reges & Principes in actu foundationis tale jus sibi specicè reservaverunt, istud fieri non potest, quia nemo potest facere, quin jura in sua dispositione locum habeant. *Legè. Nemo potest. ff. De Legat. primo.* Sed jus conferendi est jus iure spirituale; Textus in *Cap. Transmissio. Extravag. De jure patron. not. in Cap. Messana. & in Cap. Sacrosancta. De elect.* quod non cadit in laicum quâcunque Regali, aut Imperiali præbenda dignitate; ut in *dicto Cap. Si Dominus Petrus de Ancharano in Reg. Beneficium. in verbo ad Laicum, de Regulis iuris. in 6. Textu in Cap. in synodo. 6. distinct. Textu in Cap. Bene quidem 16. dist. in 5. Verùm. In verbo Ducibus. 32. dist. Istud enim dicit ab expresse Pulcher Textu in *Cap. Si quis deinceps. 16. q. 7.* quod si quis Imperatorum, Regum, Ducum Personatum, vel aliquam Præbendam contulerit, sciat, se odium beati Petri incursum. Quod si sibi specialiter non reservavit, tunc Ecclesia præsumitur libera ab omni jure patronatus. *Per Cap. Querelam. De elect. & ibi Panormita. & Carcin. & Glossa in Cap. Pie mentis. 16. q. 1.* ubi dicitur, quod dato, quod sit præsumptio de fundacione, tamen Ecclesia præsumitur libera, nisi constet de retentione juris patronatus. Et licet Reges habeant Regna à Deo, per illa verba: *Per me Reges regnant:* tamen potestas eorum est juris gentium. *Legè. Ex hoc jure. super verbo Regna condita. ff. De just. & jure.**

Neque aliquid facit, quod in Veteri Testamento Reges fungebantur vice Pontificum, ut latius superius dictum est. Quia istud est ex Antiquo Testamento: sed post adventum Christi, translato Sacerdotio, translatio legis facta est. Ita pulchre Innocentius in *Cap. Licet ex suspecto. Extra. De jure com. per.*

Neque

235. Neque aliquid facit decisio Baldi in dicto Cap. Quanto de iudicij. dicentis, quod Reges sunt Patroni Ecclesiarum Cathedralium, volentis ex hoc inferre, quod habeant jus conferendi prebendas. Quia debet sane intelligi quoad protectionem & defensionem Ecclesiarum, non quoad collationem beneficiorum. Ita eleganter Præpositus Mediola in Cap. Lectis. 63. dist. Illud idem dicit Abbas Dominus Panormitanus in Cap. Venerabilem. in verbo: Carrebit. Extra. De elect. dicens, quod Imperator non est Patronus Romanæ Ecclesiæ, esto, quod sit Advocatus, & Defensor illius.

236. His argumentis, autoritatibusque non obstantibus, ut ante disputatum est, quamquam plerumque iura spiritualia non transeant in Laicum; tamen in remunerationem dotationis Ecclesiarum concessum est Principibus, & Regibus, ut, vacante Sede Episcopali, conferant prebendas, vel ut habeant custodiam Ecclesiæ vacantis. At in dicto Cap. Generali. §. Si verò. & in dicto Cap. Dilectus. cl. 3. in parte decisa. de prebendis. sicut habent inferiores laici propter fundationem Ecclesiæ jus presentandi: & rationem diversitatis posui superius. Ita dicit Joann. Parisiensis in dicto tract. de statu Ecclesiæ. Ratio est, qui jus conferendi non est suâ naturâ me ÷ spirituale, sed ratione unionis, quæ iura propriè non sunt spiritualia: sed quædam interpositione: quare facile transeunt in laicum, ut invitentur ad constructionem & fundationem Ecclesiarum. Ita notabiliter Archidiaconus in dicto Cap. Pæmentis. 17. q. 6. Dominus Abbas in Cap. 1. De prebendis. Idem in Cap. Quanto. in 3. colum. Glossa Magna in Cap. Cum dilectus. ita sentiens de iure patronatus; & Dominus Rochus de Curte in suo tract. de iure patronatus. in 2. colum. super verb. Ius. En igitur penes illos etiam Doctores, qui Regaliæ quoad jus conferendi favent, restrictionem fieri ex titulo fundationis seu dotationis Ecclesiarum.

PROBATIO V.

In feudi rationem, dotationis titulum præferentis, reducta ab eodem Authore à pag. 379.

237. Secundo loco illustre jus reperio, competere Regibus Francorum ratione feudi vacantis, quia mortuo Episcopo, ex quo feudum revertitur ad Principem ratione homagij, & iuramenti fidelitatis, quæ præstantur a succedente in dignitate, ex consequenti omnia beneficia, quæ ex feudo dependent, & erecta fuerunt, pertinent ad Regem. Pro ista opinione facit egregia decisio Cardinalis Florentini in Consl. 122. incipiente: Quidam habens feudum. ubi absolutè censet, & resolvit notabiliter, quod si de feudo doteatur beneficium, tunc jus patronatus queritur feudo, & non personæ. Igitur in quem transit feudum, transeunt & collationes beneficiorum. Hanc sententiam secutus est Felyn. Sandæus in Cap. Cum venerabilis. in 12. colum. Extra. De exceptionibus. Pro hoc est Textus junctâ

Glossâ in Cap. In sacris. 16. q. 1. Hoc deducit latè Cardinalis in præallegato loco. Unde dicendum est in consequentiam feudi vacantis, quod transit in Regem jus conferendi beneficia data de suo patrimonio. & feudo, Sede vacante, sicut transit feudum, cui illud jus adherere videretur. Argumento Legis in rem. §. Si quis rei sue. ff. De rei vindicatio.

238. Secundo facit, quia ex quo fundatur in iure dictorum Regaliorum in certa parte, videlicet in perceptione temporalitatis, Sede vacante, reputatur fundatus in universo quoad collationes beneficiorum, quæ sunt in fructu; & connumerantur inter Majores fructus Prælaturæ. Glossa in Cap. Cum olim. De majoris. & obed. Ita formaliter Joannes Andre. in Regula quod alicui. lib. 6. ubi dicit, sufficere, quod is sit fundatus in certa specie ad fundandum jus suum in universo; & Dominus Abbas in Cap. 1. Extra. De Religiosis domi. nibus.

239. Tertio. Ad hoc est decisio expressa, & Textualis decisio Decretalis Alexandri sub titulo de iure patronatus, incipiente: Ex diligenti, in antiqua compilatione, quæ dirigitur Episcopo Vercellensi, & loquitur de quadam prebenda, quam Rex Angliæ contulerat. Et dicit ibi Textus, quod fructibus ad fiscum devolutis, Rex contulit ibi prebendam, & sic clarè Textus ibi vult, quod collationes prebendarum veniant in consequentiam perceptionis fructuum. Et ibi Glossator antiquus Laurentius querit, quo iure? Iure Regaliorum, inquit, in quo in consequentiam fructuum venit collatio beneficiorum. Et licet ille Textus sit de antiqua compilatione, & videatur abrogatus, tamen ex quo non derogat novis iuribus, potest allegari ad decisiones causarum, ut est Textus in Cap. Pastoralis. & ibi Can. De fide Instrum.

240. Quarto. Ultra supra dicta, pondero ad hoc Textum in Cap. Cum seculum. Extra. De iure patronatus. ibi, ratione feudorum, jus patronatus acquisiveritis. Unde evidenter colligitur, quod ratione feudi à Laico concessi jus patronatus transit, quando est spirituale. Per quem Textum decidit Dominus Rochus de Curte in suo solenni tractatu de iure Patronatus in verbo. Ipse, vel is, à quo causam habuerit, in 29. quest. quod in confiscatione bonorum, & devolutione ad Principem, transit jus patronatus. Hoc tenet Glossa in Cap. Filij. 16. q. 7. Ita voluit Joann. Andreæ, & Dominus Abbas in Cap. Nobis De iure patronatus. Dominus autem Cardinalis Florentinus dicit, se ita consuluisse in Cap. Quanto. De iudicij. in 3. colum.

241. Tametsi in oppositum, quod ratione feudi vacantis, quamvis temporalia revertantur ad Principem, tanquam ab ejus patrimonio manantia, tamen collationes beneficiorum, quæ sunt merè spirituales, Sede vacante, transire non debent, non pauca argumenta & valida adduci possunt. Inprimis autoritas Præpositi Divi Ambrosij, qui decisivè disserit in Cap. 1. in colum. pen. 20. dist. 12. quod in translatione universitatis bonorum odiosa, qualis est ea, quæ oritur per mortem naturalem, vel civilem, nunquam

Disquis. XVI.

sum rationem videtur asserere... Cap. Generali. §. Item, dicitur... quæ pax in vris Regibus... in Pragm. lat.

Quædam, quod longè... quod non est opus... Ecclesiam, vel illam fundationem... intervent illud jus conferendi... eoque luffum ostendit... doctor Ecclesiæ Cathedralis... dam tale jus. Textus in Cap. quanto... Cardinalis & Panormitanus... Et est Glossa venerabilis in Cap. quanto... De consuet. 49. allegata in... De prebendis. ubi Rex dicitur... prebendis & alia beneficia... tam æquarum ratione minus... reservatione, quem in capite... viduo intelligi Panormitanus... si est. De iurep. dicitur... ges & Principes vultus... vove, adducuntur tem... ad dotationes Ecclesiarum... In Felyn. Sandæus in... latoræ apostolica novæ... in ver. Curatoris post.

Verum in oppositum... Primus, si dicitur, quod... cipes in actu fundationis... ce voluerunt, ibid. sicut... nonno potest fieri, quin... none locum habeat. Leg. Non... Legat. primo. Sed... spirituale; Textus in Cap. quanto... de iurep. ut. in Cap. quanto... latoris. De elect. quod... quævisque Regis, vel Imperatoris... dignitate; ut in dicto Cap. quanto... dicitur in Reg. Pastoralis. in... de Regis iuribus & Textus in Cap. quanto... dist. 12. Textus in Cap. bene... Verum. in verbo Dicitur. 22. d. dicit ad expresse Pulcher Textus... dicitur. 16. q. 7. quod si... Regum, Ducum Personarum... Præbendam contulerit, sicut... Petri in curiam. Quod si... referantur, tunc Ecclesiæ... ab omni iurep. dicitur. De... De elect. & de Panormita. dicitur... la in Cap. Pæmentis. 16. q. 7. quod... dato, quod sit prælatio in... tamen Ecclesiæ patronatus... llet de retentione iurep. dicitur... Reges habent Regna. De... Per me Regemque. Legi. Ex... est iuris gestum. Legi. Ex... Regna cælestia. ff. De iur. & p... Neque aliquid facit... stamento Reges frangunt... cum, ut laici iuribus... stud est ex Amigo Te... adventum Christi, translatio... latio legis fidei est. In... tibus in Cap. latè ex... pri.

transit jus spirituale, vel quasi, ut jus patronatus, etsi in translatione voluntaria, & favorabili transeat, quia spiritualia transeunt cum universitate. *Argumento Cap. Ex litteris, de jure patron. Lege. In modicis. ff. De contrah. empt.*

242. *Secundò.* Videtur illud à ratione alienum, quòd sub prætextu feudi, vel largitionis rerum temporalium facta à Principe, res semel sacrata, & Deo dicata, præsertim merè spirituales, ad usus humanos revertantur contra Regulam: *Semel Deo dicatum.* Et hoc voluit eleganter Bald. in leg. 2. Cap. *Vt in possessionem legato.* ubi egregiè dicit, quòd Princeps, vel privata persona non potest per concessionem temporalitatis facta Ecclesie, subijcere personam, vel bona Clerici, vel Ecclesie sibi ipsi. Et videtur Textus in Cap. *Si quis deinceps. §. & item si quis Imperatorum, Regum, vel Ducum. 16. q. 7. super verbo Ecclesiastica dignitatis, & in Cap. Quomam investituræ eodem Can. & quasi.* Itaque videmus, quòd acquisita in solo etiam alieno ex rebus Ecclesie concessis, & dicatis, efficiuntur ipsius Ecclesie. *Glossa in Cap. Apostolicos. 12. q. 2. contra Regulam juris communis Leg. 2. Cap. De rei venditione. §. Si quis à non domino. Instit. de rer. divis.* Et quia supra dictum est, quòd est Extravagans Alexandri sub titulo de jure patron. quæ dicit, quòd Rex Angliæ contulit præbendam, fructibus ad filium devolutis. Contra hanc opinionem Extravagantis, quæ non est recepta, tenuerunt multi Doctores. In primis Cardinalis Florentinus in *Clement. Plures. in princip. in §. q. de jure patron.* dicens, quòd in confiscatione & devolutione bonorum universali in laicum nunquam transit jus patronatus, quod non est merè spirituale, sed redit liberum ad Ecclesiam. *Arg. Cap. In quibusdam. In Cap. Felicitis. De penis. in 6. in §. Si qua verd.* Eandem conclusionem refert, & sequitur Dominus Andreas Siculus in *Cap. Quanto. 8. col. de iudicis,* quòd eo casu Ecclesia debet remanere libera, nec ejus dispositio reverti ad Principes, aut alios laicos. Hoc idem tenet *Glossa in Cap. Pastoralis. §. Rufus. De re jud.* Et in effectu Felyn. Sandeus in *disso. Cap. Quanto in 4. col.* Et hoc illud Imola in *Leg. in Insulam. ff. soluto matrim.* subiiciens, quòd hæc pars fortè de jure est verior, & favorabilior Ecclesie, ut omninò Ecclesia sit libera, & fortiatur priusmodi naturam, ut collationes sunt Ecclesie, quæ sunt merè spirituales. Hoc idem Baldus in *Leg. 1. C. De bonis Libertor. & ibi Paulus de Caltro.*

243. Et quòd in confiscatione bonorum non veniant beneficia, videatur *Glossa in Cap. Satis perversum. 59. dist. & Fely. Sandeus in Cap. Vergentis. De hæreticis.* Pro cujus controversie solutione ita censeo, esse dicendum, quòd, ubi bona temporalia conceduntur Ecclesie in feudum à Principe, tunc ratione juramenti fidelitatis. Et hoc est, quod eleganter dicit Dominus Abbas in *Cap. Veniens. Extra. De accusat.* Secùs autem, si bona essent simpliciter concessa Ecclesie, nam tunc Dominus temporalis in aliquo non agnoscitur, & remanet Ecclesia libera cum suis

possessionibus. Quippe Deo semel consecrata ad usus humanos non revertuntur. Ita voluit Innocentius in *Cap. Solita. Extravag. De majorit. & obed.* Textus in *Cap. Veram. De foro compet.* Unde in casu nostro ratione feudi aperti, & vacantis donec, juramentum fidelitatis fuerit actu prælitum per Prælatos successores Ecclesiasticos Regi, seu Principi, sicut ipse Princeps percipit fructus & bona temporalia, ita in consequentiam collationes beneficiorum devolvuntur ad eum, tanquam talia sint dotata de ejus patrimonio. Istud declarat pulchrè Dominus Antonius Corlet in *Cap. Grandi in solemn. sua repetitione. in §. colum.* Ibi nota de nomagio. *De suppleta negligentia Prælatorum in 6.* De quo juramento fidelitatis præstando Principibus, loquitur Textus *Ex diligenti. De simonia.* In *Cap. Gravem. de excess. Prælatorum.* Et dicit Holtienus, quòd talia juramenta fidelitatis non præstantur Principibus pro spiritualibus, sed occasione feudi, quod possident ab ipsis. Itaque intelligi debet *Cap. fin. De Regulis juri. ut declarat ipse Holtienus Cap. Cum Cleri. De verborum significationibus.*

PROBATIO VI.

Jus collationis præbendarum in Regibus Franciæ reducens in sacram Unctionem præcitæ foundationis, seu dotationis tunc vestitam, ac in diuturnum usum consecrata à præcitato Authore pag.

359. col. 3. & 4.

IN columnæ namque tertie n. 1. is Author causam præsentem sic prosequitur. Tertius, inquit, opinio est, quòd ratione sacre unctionis, quam Reges habent, quando coronantur, juxta formam *Cap. 1. De sacra unctione:* non judicantur ut merè Laici, sed ut Clerici, ita quòd in eos collatio beneficiorum quantumcumque spiritualium cadere potest, vel ratione foundationis, vel alterius conventionis initæ, ut facilius invitentur ad dotationem Ecclesiarum. Istam opinionem tenuit Joannes Andrea referens, ita tenuit Joannem Monachi in *Cap. Licti. el. primo. De præbendis. in 6.* ubi recitat, istud jus spectare potissimum ad Regem Franciæ, qui delibutus est sacro chrismate calitus per columbam in ampullam consecratam, & reconditam in Monasterio sancti Remigij, qui primum Regem Franciæ baptizavit, qui Rex solam manu impositione Scrophuletum morbum sanare quotidie videtur, quæ struxit latinè appellantur. Competentis autem Regi jura supra dicti causa est, quòd in calibus mixtis mixtura ratione id, quod dignius est, trahit ad seminum dignum. Textus est in *Cap. Quid in dubijs cum Glossa De consecrat. Eccles. vel altar. 241.*

In columna dein quarta dicta pag. 359. pergit ille Author. Quarta, inquit, opinio, quòd istud jus collationis præbendarum spectet ad Reges Franciæ ex diuturno usu, quia ita pacificè usi sunt à tanto tempore, cujus initij non extat memoria, quia per id temporis spatium jura Ecclesiarum præscribi possunt. Textus in *Cap. fin. in verbo. Nip*

tanti temporis allegatur præscriptio. in 6. Pro qua sententia facit, quia ejus temporis possessio, cujus initij non extat memoria, habet vim constitutionis. L. Hoc jure S. Ductus aquæ. ff. De aqua quotid. & astra. Nota in Leg. Si quis diuturno. ff. Quemadmodum servi amittantur.

246. Est & altera ratio dicti superioris, quod decima, quantumcumque sint jura spiritualia, cujusmodi jura per laicos possideri non possunt. Textus est in Cap. Prohibemus. De decimis. tamen laici, si sint in possessione à tanto tempore, cujus non extat memoria, præscribere possunt. Textus est in Cap. Cum Apostolica. De his, que sunt à majori parte Capituli.

247. Tertio Pro hac parte adducitur illud, quod voluit Speculator in tit. De præbendis in §. Restat. & ibi Joannes Andreæ in addit. ubi dicit, quod ex quo concurrunt duo vincula, quorum primum est longissimum tempus, secundum est scientia Summi Pontificis, cum patientia possidenti accommodata, non dubie id cedit loco privilegij, quia per tantum tempus præscribitur etiam contra ea, que sunt reservata in signum superioritatis, & jura Principis, unà cum ejusdem tolerantia. Glossa est in Cap. unic. in verbo Non obstant. De Clerico agrot. Nota in Cap. Super quibusdam. in §. Præterea. De verbor. significat. & tractat Legista in leg. Imperium. ff. de jurisdic. om. iud.

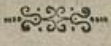
248. Verum hæc sententia non videtur mihi esse vera, & contra illam assero in medium decisionem Joannis Andreæ in Cap. De præbendis. in 6. ubi voluit, quod quantumcumque longo tempore laicus exercuerit actum spiritualem, nunquam tamen potest illum præscribere, & sic ea, que superius diximus, quod possessio tanti temporis, cujus initij non extat memoria, habet vim tituli, & secundo loco illud, quod nos diximus, quod jura Principis etiam reservata in signum superioritatis, tali tempore præscribuntur, & hoc, & illud ita demum vera dicenda sunt, cum supponitur capacitas in exercendo, alias non: ita debet restringi Cap. 1. De præscript. in 6. & L. Hoc jure. in §. Aquæ ductus.

249. Ad istud tenendum moveor auctoritate Panormitani in cap. Quanto. in 1. nota. de consuetudine. ubi vult, quod ea, que sunt Ordinis Episcopalis, non possunt acquiri per inferiorem, qui non habet ordinem, quia consuetudo etiam vetustissima non habilitat personam alioqui non capaxem. Istud idem voluit Panormitanus in Cap. Cum contingat. in 3. col. de foro compet. Eandem opinionem secutus Dominus Abbas in Cap. Auditis. in 6. notab. De præscript. ubi voluit, quod institutio, que est authorizabilis, non potest præscribi, nisi per eum, qui sit Prælati in simili qualitate, licet sit inferior, & adhuc insignia Episcopalia, que sunt concessa inferioribus, ut Abbatibus ad decorem & ornamentum suarum Ecclesiarum, non præscribuntur. His accedit, quod jura spiritualia non possunt possideri per laicos in Cap. Causam, que. De præscript. In dict. cap. Messana, juncto Cap. Sacrosancta. De elect. Si ergo illas possidere non possunt; ergo nullo tempo-

ris decursu præscribi, quia sine possessione non cadit præscriptio. in Regula Sine. De Regulis juris. in 6.

Tertio. Adde tertiam rationem hujusmodi. Nam quod laici præsentant ratione fundationis, vel aliàs ex privilegio, istud introductum est ex mera gratia. Textus est in Cap. Quoniam in princip. De jure patron. At ea, que sunt concessa ex gratia speciali, non causant exemptionem. Ita voluit expressè Imola in Regula, quod alicui gratiosè. De Regulis juris. in 6. Notat Archidiaconus in Cap. Hortamur 7. 1. dist. ubi dicit, quod populus Parochiæ, vel alius laicus patronatum præscribere non potest, quia non est illius juris capax, & per consequens sine peccato detinere non valet, nec præscribere secundum formam Cap. sine. De præscript. Et ita istam conclusionem firmavit Panormitanus in sua toleni disputatione, que incipit: Augurio in 5. col. ubi ab expresso dicit, quod si Papa etiam ex privilegio concessit Regi collationem beneficiorum, illud jus conferendi tanquam merè gratiosum, & contra dispositionem Juris communis, præscribi non potest.

Ex quo habemus limitare aliam regulam, que habet, quod ea, que possunt queri privilegio, poterunt haberi præscriptione, cujus dicti Textus est in Cap. Duo simul. De offic. Ord. Nam id locum habere nequit in ijs, que de jure communi possideri non possunt, nam datà incapacitate possidendi, potest privilegium Principis aliquod operari, & habilitare personam, ut est Glossa in Cap. Bene quidem. 96. dist. que dicit, quod Papa potest dare laico potestatem excommunicandi, sed non sic est in præscriptione, que præcipue fundata est super possessione, cujus est incapax laicus, quod fundamentum posuit Panormitanus in dicto cap. Causam, que. in 1. notab. de præscript. Nec obstat, si diceretur, quod Reges Franciæ usi sunt cum patientia, & tolerantia Romani Pontificis, quo fit, ut videatur eis concessisse Papa; cui objectioni respondendum est, quod illud verum, quando jus potest cadere in aliquem absque expressa auctoritate Sedis Apostolicæ, secus, si requireretur privilegium ipsius Sedis; quia tolerantia non sufficeret: ita respondit Ioannes Andreæ in dicto cap. Licet. De præbendis. allegando, quod ita debet intelligi Lex, Cum de in rem verso. ff. De usu. Tunc enim tempus non est modus inducendæ obligationis. Leg. Obligationum servè. in §. Placet. ff. De action. & oblig. Nec aliquid facit Textus De his, que sunt à Prælati. in Cap. Apostolica. Ubi decimæ præscribi per laicos à tanto tempore, cujus non extat memoria in contrarium: possunt enim possideri, quia istud fuit olim indultum ante Concilium Lateranense dispensativè ad hoc, ut Ecclesia oppressa haberet auxilium à Christianis, sed postmodum fuit revocatum, juxta formam Cap. Prohibemus. De decimis.

Disquis. XVI.

possessio. Quæ Ten... De major. & alid. Textus in... fectus apert. Licitis ubi... fectus fuerit ubi... successores Ecclesiasticos... scilicet Princeps percipit... temporaria, ita in consequentia... nes beneficiorum devot... quam tunc sint dotata de... illud declarat volente... Colores Cap. etiam in... colam. Ita nota de... gignat Prælatum in 6. De... beneficiis prælati... Textus Et allegat. De jura... rem. de exco. Prælatum... quod cetera pariter... Principis usque præ... bone facti, quod possidet... legi debet Cap. de... rat isle Holivensis Cap. in... rum præscriptum.

PROBATIO VI.

Jus collationis præbendarum... bus Franciæ reducens istam... præcitate fundationis, ista... vediam, et in dictum... nna à præcitate Avinion... 119. ubi 1. & 4.

In columna... tulum prælatum sic... inque, opinio est, quod... fectis, cum Reges habent, et... nantur, juxta formam Cap. 1. De... ne: non judicatur ut mere... Clerici, ita quod in... tum quantumcumque... potest, vel ratione... conventionis, ita, et factis... dicationem Ecclesiarum. Illu... tenuit Joannes Andreæ referens... Joannem Monachi in Cap. Cui... præbenda. in 6. ubi tenet... possidenda ad Regem Franciæ... est sacro chrismate ca... tempullam consecratam, et... Monasterio sancti Remigij, p... gem Franciæ baptizavit, quod... um impolitionis Scrophule... quotidie videtur, que... luntur. Compertus autem... illi causa est, quod in... ratione id, quod dicitur est, et... nis dignum. Tunc est in Cap. 1... lji cum Glossa dicitur. Et... In columna... pergit ille... primo, quod istud jus collationis... rum spectet ad Reges Franciæ... us, quia ita potest esse... re, cujus inajnon extat... id temporis istum jura... scribi possunt. Textus in Cap. in...

PROBATIO VII.

Desumpta ex dicto Authore pag. 300.
Jus conferendi beneficia reducens in
privilegium Apostolicum.

252. **Q**uinta ait, & ultima fuit opinio, quod istud jus conferendi beneficia, vacante Sede, emanavit ex privilegio Apostolico; prout est Textus in Cap. Adrianus. 63. dist. ubi Adrianus Papa concessit hoc privilegium Carolo Magno, tanquam legitimo Protectori Christianitatis, quando obsedit Papæ Desiderium Longobardorum Regem; & non modò ab Adriano Papa fuit concessum, sed tota Synodus in remunerationem protectionis tradidit jus, & potestatem eligendi Pontificem, ordinandi Apostolicam Sedem, insuper Archiepiscopos, & Episcopos, ut ab eo institutionem acciperent, diffinivit, & jus conferendi beneficia, per singulas provincias facit. Glossa ordin. 17. q. 7. in Summa, quæ dicit, quod laicus habet investituræ autoritate Papæ, sicut Rex Apulus, & potest dare Beneficia, cui vult. Idem Textus in Cap. Hinc est. In verbo. Sinè Regali provisione. 16. q. 1. ubi loquitur de quodam Monasterio sito in Regno Franciæ, quod spectabat ex privilegio ad provisionem ipsius Regis.

253. Istud voluit expressè Baldus in L. Rescripta. in 2. colum. Cap. De precib. Imperatori offerendis. Ubi Baldus refert, quod Rex Anglorum, & Rex Hungariæ conferunt in suis Regnis præbendas ex privilegio Papæ. Idem tenuit Speculator in tit. De præbendis. vers. final. ubi dicit, quod Imperator habet privilegium, quod vidit ipse bullatum, quod in qualibet Ecclesia Alemanniæ possit facere unum recipi in Canonicum: quinimò, quod est majus, non solum Rex, & sic masculus potest habere istud privilegium, sed etiam fœmina Regina. Textus est in Cap. Cum dilecta. & ibi Dominus Abbas Panormitanus in 1. nota. de concessis præbendis. ubi loquitur de Comitissa Flandrensi, quæ donaverat sex præbendas Sacerdotales ex privilegio, & dispensatione Romani Pontificis, qui potuit eam habitare circa jura spiritualia, sicut & alias fecit in Cap. Mennam. 2. q. 7. Istud etiam voluit Panormitanus in Rubrica. De judicijs. in penult. columna. ubi dicit, quod ex privilegio potest spectare collatio beneficiorum Regibus contra dispositionem Juris communis.

254. Ultra supra dicta ego addo, quod ex voluntate Episcopi non potest spectare jus conferendi beneficia ad Reges, seu Duces, & Barones, sed solum reservatur Summo Pontifici in signum superioritatis, habitare laicos, tanquam personas incapaces. Ita reperio tenuisse Abbatem in terminis in consilio suo 106. incipiente: Casus, super quo consilium, circa finem. præsertim, quando Ecclesia esset jam constructa, dotata, & consecrata tempore concessionis. Movetur duabus rationibus. Prima est, quia non potest renuntiare juri, quod est introductum in honorem, & favorem totius Episcopalis dignitatis, ut sunt col-

lationes beneficiorum, dicit Textus in Cap. Ecce. 95. dist. Nota Glossæ in dist. Cap. cum olim. De majorit. & obed. Argumentum Cap. Si diligenti. De foro compet. Secunda. Quia non potest Episcopus rei sacræ legitimam servitutem imponere: Glossa est in Cap. Pie mentis. in verbo. De sua jurisdictione, in fin. De iudic. Patron. Unde opus est, ut habeat expressum privilegium Sedis Apostolicæ. Ex quibus universis facile constat, Regaliæ jus extendi haud debere ultra titulos fundationis, dotationis, seu feudi, ac usûs diuturni.

PROBATIO VIII.

Desumpta ex Philippi Probi Bitturici
q. 1. & 2. de jure Regaliæ relatis in
dicto tom. 12. tractatum à
pag. 389.

Dic, triplicem, ait ibidem, esse debilem, seu reperiri Regaliæ speciem, quarum prima est custodia Ecclesiæ vacantis introducta, quam Rex in omnibus Ecclesijs suis Franciæ Regni habet, & quas defendere, ex debitoque suæ supremæ dignitatis custodire, & curri debet, ne illæ & earum Ministris ab alijs indebitè opprimantur, utque bonæ & jura futuris successoribus conserventur, & ratione speciei hujus Rex aliquos non facit fructus suos, imò illos ipsi Successoribus conservat. Sic succedit Juris doctrina, qui custodiam habet, non consumere, sed custodire debet. Cap. Cum vos. De offic. Ordinarij, ubi Glossa fin. & L. 13. cui. §. Qui Legatum. ff. Ut in possess. legat. Pone in sequens; ut domi probat Ruzæus supra privileg. §. n. 6.

Secunda Regaliæ species dicitur illa, quæ provenit ratione castrorum, terrarum, & domorum à Rege moventium, Ecclesijsque Cathedralibus & Metropolitanis spectantium, & nunc, Sede vacante, Rex nōne hujus Regaliæ facit fructus suos, ex temporalitate provenientes, quouique novus Episcopus Regi homagium fecerit? Quod tenetur facere ipse Episcopus, nisi aliàs ei per Regem illud fuerit remissum, quod quidem homagium fit, seu præstatur pro sola temporalitate, non autem pro spiritualitate; quia illud pro ea facere, est Simoniacum, inquit Glossa in Cap. 1. §. Verum. De statu Regal. lib. 6. Ideo dicit Textus in Cap. fin. De Regulis Juris, quod indignum est, & à Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur, tum quia præstatio hæc servitutis speciem habet. Felin. in Cap. Meminimus. n. 7. De accus. & Ecclesia libera est, libertatisque mater, & ex consequenti, ejus filij, id est, Ministri. Argumento Rub. De servis non ordinandis. & ad Galat. cap. 4. Quod maximè procedit in Episcopis, qui dicuntur Ecclesiæ sponsi; alij verò quasi, sponsi, aut mariti, ait Glossa in Cap. Per venerabilem. In verbo adulterinus, qui filij sint legitimi.

Tertia Regaliæ species illa est, quæ collationem beneficiorum Ecclesiasticorum con-

cernit, quam Rex in Ecclesijs Cathedralibus, & Metropolitanis sui Regni (Sede vacante maxime) habere dicitur à tempore immemoriali, pluribusque medijs, rationibus, & causis in quaestione proxime sequenti tangendis. Et de ea principaliter impræsentiarum fiet sermo noster, & de qua sunt recordati Joannes Monachi in Cap. Generali, De elect. lib. 6. & Baldus in Cap. Quando, in fin. De judic. & post eos Guilielm. Benedic. in repetit. Cap. Raynultus. in verbo. Et uxorem. n. 37. De tempess. Idem Joannes Monachi in Cap. 2. De præbend. in 6. & Malleret in tract. De elect. charta mibi 23. & latius supra in præfat. tract. Regalium, ad quos omnes brevitatis causa te remitto, ut ad sequentia descendam.

Ex quibus rursus constat, tum quod jus custodiæ non det titulum consumendi seu jura, seu fructus beneficiorum Regaliæ subjectionum, sed potius conservandi & custodiendi; tum quod Regalia quæ fundata super jure feudi, sit restricta ad solam temporalitatem, tum denique, quod titulus usus immemorialis det quidem Regibus jus collationis beneficiorum: quibus autem causis nitatur hic usus, explicat is Author seq. quaestione non ex propria, sed aliorum, uti ait, Regalium sententia, subdens ibidem n. 15. Prælatos Meditæranæos asserere, Regaliam non transire Ligerim &c. sed coarctari modo ibi infinuato; prout exhibebitur in proxime sequenti probatione.

PROBATIO IX.

Desumpta ex præallegati Philippi Probi quaestione, secunda non tam ex sua, quam ex Regalium sententiâ docentis, quibus rationibus & causis jus Regaliæ ad Regem Christianissimum pertinere dicitur.

259. Respondet igitur post Regalistas dicens, quod ejusmodi causæ multiplices adstruantur. Quarum prima est; quia Regis Prædecessores, totiusque Nationis Gallicæ homines, ultra quam alta Regna Christiana, & illorum Principes, pro defensione & augmento fidei Christianæ multipliciter laborarunt, libenterque sanguinem suum cum eorum bonis effuderunt, ob quod Regi Clodovæo, primo Franciæ Regi Christiano, à clade Alarici Visigothorum Regis hæreticorum Arianorum in Aquitania regnantium per Episcopos, & alios Ecclesiæ Gallicanæ Clericos, cæteroque Regni Status, simul in Concilio Aurelianensi congregatos, jus eligendi, & Episcopos nominandi, per modum ejusdem recompensationis cessum fuit; prout & nostris temporibus, ut patet in Concordat. in tit. De Regia ad Prælatum. nominat. faciendâ, ubi in tit. præced. ponuntur rationes prædictis non similes: quæ cessio Ecclesiæ Gallicanæ non profuit, sed magnum etiam Regno præjudicium attulit, quod experientia patuit, & ea non cessante, multo magis patebit.

260. Secundam adducunt causam præfati Regalistas, quod Carolo Martello Rege Franciæ regnante, dicti Episcopi & Clerus per totam Galliam decimas nobilibus infeudarunt, & sapto tempore, videlicet 776. anno in primo Lateranensi Concilio Carolo Magno (à tempore cujus Reges Galliæ nomen Christianissimi Regis sumplerunt) quia jam octo annis regnaverat, & 25. antequam Imperium regeret, suisque successoribus Francia Regibus fuit concessum, quod ipsi Episcopi in posterum, antequam consecrationis munus lumerent, sacramentum fidelitatis ipsi Franciæ Regi præstare tenerentur, suarumque dignitatum investituram etiam ab eo recipere, per modum feudorum, aut instar illorum, licet licet in capiendo ab eo manum levatam, & permissionem intrandi gaudentiam exercitij suarum prædictarum dignitatum, tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ultraque plura alia jura super dictis Episcopis, tunc Coronæ Regiæ Franciæ in persona Caroli Magni fuerunt concessa, quæ tunc, & ab eo tempore semper per propriam & particularem vacationem jura Regaliæ, non Imperialia, aut Regalia (ut patet ex Chronicis Philippi primi Franciæ Regis) vocata fuere. Quæ quidem jura Regaliæ sic dicto Carolo Magno, suisque successoribus Regibus donata per modum remunerationis & pro meritis temporis præteriti fuerunt & concessa, & ex consequenti (ut dicunt) illa non esse revocabilia etiam per Papam, prout nec per Concilium etiam, nec quoquo modo corruptibilia. Quorum jurium vigore, dicunt ipsi Regalistas, Episcopos Regni Franciæ teneri ante eorum consecrationem jurare, quod Regi erunt legales, & fideles in suo Episcopali statu, & populum earum civitatum, & Episcopatum, in quantum poterunt, in obedientia & recognitione supremæ potestatis erga Regem, & suam successione sanguinis posteritatem tenebunt.

Ob quod, non ob causam aliam subdunt, omnes Episcopos Regni, fideles Consiliarios Regis appellari, illosque dictum fidelitatis juramentum (prout plurimi existimant) ratione eorum temporalitatis, imò solùm ratione status Episcopalis, & officij Pastoralis præstare; esto, quod in temporali pratum, nec herbas habeant, quodque Rex ad hunc finem super eos haberet aliquas gratiosas summationes pœnales. Sunt hæc, quod si in Episcopum electus, aut de Episcopatu de novo provilus, dictum fidelitatis sacramentum ad Regem in quavis parte Regni existentem præstiturus non venit, tunc fructus, & reventura sui Episcopatus in manu Regis manent, prout per antea, & ab instanti vacationis Sedis erant, eosque ab illa hora facere suos, prout etiam omnia beneficia lxx Diocesis, & aliorum locorum ad suam plenam dispositionem pertinerent, exceptis Parochialibus Ecclesijs, illaque jure Regaliæ posse conferre. Quodque si ratione hujusmodi beneficiorum superveniat litigium; illud à suis Prædecessoribus Regibus Curie Parlamenti in primo resortu

Disquis. XVI. Iniones beneficiorum, dicitur... Ecc. 97. 49. Nota Glia in ad... alim. De m... & dicit. Arguunt... diligenti. de jure comp. In... potest Episcopi res lara... tem imponere. Glia in Cap... in verb. De... privilegium Sedis Apollonice... univertis scilicet contra. Reg... hand debere utra... tionis, sui feudi, et vobis dicitur.

PROBATIO X.

Desumpta ex Philippi Probi quaestione, tertia non tam ex sua, quam ex Regalium sententiâ docentis, quibus rationibus & causis jus Regaliæ ad Regem Christianissimum pertinere dicitur.

Desumpta ex Philippi Probi quaestione, tertia non tam ex sua, quam ex Regalium sententiâ docentis, quibus rationibus & causis jus Regaliæ ad Regem Christianissimum pertinere dicitur.

ressortu tanquam præcipuum, & speciale jus Coronæ committi consuevit.

262. Insuper, quòd si per tales summationes pœnales Episcopi dictum fidelitatis Regaliæ sacramentum non veniant præstaturi, certumque sit, quòd hoc facere, aut præstare recusent; tunc prætextu dictæ donationis juris Regaliæ, alijs Episcopis munus consecrationis talibus recusantibus impendere, est prohibitum: eaque de causa, quòd Rex potest tales tanquam de prodicione suspectos rejicere, & patriæ inimicos declarare, ad novamque electionem procedere debere, aut de novo ad Episcopatum denominare, quod prosequitur Joann. Ferault in *tract. de privileg. Regni Franciæ. privileg. 9. & seq.* ubi subdit formam hoc juramentum fidelitatis continentem, & aliter per Episcopos Regis Vasallos præstari, quam per laicos.

263. Præterea jus ipsum Regaliæ sic dicto Carolo Magno, prout & Ludovico ejus filio, ac Carolo Calvo concessum, alio firmant medio, videlicet, quòd ratione illius Rex dat Capitulis Ecclesiarum Cathedralium permissionem, solum eligendi Episcopum, & quòd Reges sunt Ordinarij collatores omnium beneficiorum foundationis Regalis in loco, quo alij fundatores solum sunt Patroni. *S. Canonici, titulati & præbendati.* adeò, quòd etiam Divino possunt assistere servitio in habitu Regali, vel Canonicali in qualibet Ecclesia Cathedrali Regni. Et quia gaudent de vacantibus omnium præbendarum ipsarum Ecclesiarum Cathedralium, eaque vacantia suo possunt applicare sisco, super quibus fundarunt Reges ipsi plures Abbatis, maximè Abbatiam sancti Victoris prope muros Parisiensis, quæ nunc gaudet dictis juribus vacantiorum, per concessionem ipsi Abbatæ per eodem Reges, earumque Abbatiarum fundatores factam. Hanc præbendarum obtentionem per Regem prosequitur firmando Joannes Ferault *privileg. 7. in tract. de jurib. Regni Franciæ*, ubi numerat certas Ecclesias Regni, in quibus Rex præbendas obtinet.

264. Ultraque prædicta asserunt iidem Regalists, quòd eà ratione juris Regaliæ le Buffet (ut cum vulgaribus loquar) Episcopi decedentis, prout & tapeta, aliaque mobilia delicata & pretiosa ad Regem pertinent, adeò, quòd nihil in hospitio, seu Episcopali palatio, ac plateis Episcopalibus, pro suis successoribus debet remanere, saltem nisi grossum nobile, & suppellectilis communis, quod jus datum oblivioni fuisse, dicunt, sub umbra quarumdam particularium remissionum, non tamen tolerabilium, quas fecerunt Prædecessores Regis, & quòd quovis usu, aut disuetudine existente, jura ipsa Regaliæ antiquitus habebat fiscus; & pro recepta eorum, erant Status, & Officiarij particulares in qualibet provincia Regni, qui appellabantur Custodes Regaliorum Regni.

265. Ex quibus manifestum redditur, illum Authorem nihil ex suo sensu decidere circa illas Regaliæ causas, sed in suspenso tenere judicium de ijs, uti etiam de Regaliæ exten-

sione, de qua re prosequitur in hunc modum. Consequenter, ait, Regalists asserunt, magis esse imprudentiã, quòd Prælati Mediteranei, utpote Trecentis, Bituricensis, Lemovicensis, Pictavensis, Petragoricensis, Claramontensis, & totius Alvernix, ac Lingux Occitanæ, & Guenniæ Episcopi prætendant, juramentum fidelitatis Regaliæ Regni non teneri facere sub umbra alicujus levis propositi per Advocatos partium Regalists collatorijs Adversariorum in plena audientia Parlamenti adducti, per quod dixerunt, quòd Regalia non transiit Ligerim, de quo non contenti, eorum limites extenderunt ad omnes Episcopatus Britannix, etiam & ad Angavensem, & Cenomannensem, qui sunt centrum Regni, sub colore, quòd eorum Metropolitana Ecclesia, id est, Turonensis sita, & ultra Ligerim, ad quam alias Ecclesias Cathedralis de provincia reputant conformes; & ejusdem prærogativæ, taliter, quòd de decem provincijs, & Ecclesijs Metropolitanis Regni, tres solum sunt, videlicet Rhenensis, Senonensis, & Rhotomagensis, quæ recognoscunt, Regem dictum jus Regaliæ habere, exceptis Ambianensi & Attrebatensi. Et in Senonensi Antisiodorensem, & Nivernensem, quarum Episcopi allegant dicti juris remissionem; prout & Episcopus Aurelianensis, quantum ad mobilia pretiosa. Etiam Archiepiscopus Burdigalensis cum suis Suffraganeis Episcopis, de quibus est Episcopus Petragoricensis, qui pariter similem allegant remissionem. Eisdem Archiepiscopi Lugdunensis, Narbonensis, & Tholosanensis, etiam & eorum Suffraganei ab eo jure Regaliæ se dicunt exemptos per non usum, & præscriptionem. Quantum verò ad Archiepiscopos Auxitanensem, & Turonensem cum suis Suffraganeis, se (ut dictum est) esse asserunt ultra Ligerim. Quæ omnia, præfati Regalists, exceptionem admissam esse, dicunt, & directè contrariam concessionem generalitatis dicti juris Regaliæ, ipsi Regibus Franciæ & Coronæ per singulas provincias modis præmissis factæ.

Ex quibus omnibus inferunt præfati Regalists, dictum jus Regaliæ, ad Regem Franciæ ratione suæ Coronæ pertinere, non solum in una Ecclesia Cathedrali, vel pluribus, sed etiam in omnibus Regni, & quòd una non debet esse plus exempta ab eo jure, quam alia, & ex consequenti, quòd omnes Archiepiscopi, Episcopi Galliæ, prout nec alij sunt recipiendi ad allegandum contra jus ipsum exemptionem, præscriptionem, usum ac possessionem in contrarium, aliàs est allegare contra jus & rationem, quæ omnia (ut subdunt) sunt vexatio, expensæque & onera importabilia, & plusquam Collatorijs Regalists perniciofa, & perquam gravis pœna, in probatione verificationis particularis, quòd jus hujusmodi ad Regem pertinet, & Reges Prædecessores eo jure usos, sive gavissos fuisse in qualibet Ecclesia Cathedrali Regni, & provincijs adjacentibus. Tum etiam, quia communiter Curia Parlamenti hujusmodi litigia ad consilium appunctuat, quòd facere,

facere, non solum est parvum rivum juris Regalistarum, sed etiam Regis fontem in totum ad siccitatem reducere, adeo, quod melius esset Regalists, beneficia Ecclesiastica eo jure non impetrare, aut jus sibi questum remittere, quam processum, medio collationis dicto jure obtento, intentare, ita sub his, aut similibus verbis quidam Regalista Regi supplicationem potterit: requirens, quod per edictum generale, & perpetuum ordinaretur ac declararetur, jus Regaliae sic ad Regem pertinens esse per totum Regnum uniforme, omnibusque Archiepiscopis, Episcopis, caeterisque ipsius Regni & provinciaram adjacentium, & sub obedientia Regis existentium, inhi-bereturque sub poena, quod declararentur inimici Republicae, & crimine laeae Majestatis irretiti, ne in posterum dicere haberent, nec in judicio proponere, quod dictum jus Regaliae Rex non habeat in omnibus sui Regni Archiepiscopatibus, & Episcopatibus, & patria obedientiae laeae, sive in perceptione fructuum, Sede Episcopali vacante provenientium, aut fidelitate non facta per electum, aut de novo in Episcopum provisum: etiam quantum ad dicto jure beneficia conferendum in Regalia vacantia, & ultra etiam pa-riter illis inhi-beri, quod possessionem, praescriptionem, aut aliud simile contrarium non praesumant quoquo modo allegare, adeo, quod Regalists opus non sit aliud, quam habilitates suas verficare, & quod dicta beneficia dicto jure impetrata tempore Regaliae aperta vacarent. Et finaliter, quod ipsum edictum non solum habeat locum pro tempore futuro, sed etiam pro praeterito, quantum ad beneficia litigiosa. Quid autem super his a Rege fuerit responsum, aut dictatum, nobis est incognitum: ideo non damus congruum responsum.

167. Unde rursus elucet, modernam Regaliae extensionem, quantumvis eam uferint seu Regalists, seu alij, eo tempore definire, ne Reges quidem sustinuisse, altioris indubie judicij Divini timore absterrent, ut proinde conscientiae securitati perquam consultum videatur, si de Regaliae ultra Concilij Lugdunensis limites extensione agendum sit, inire viam sequenti corollario demonstrandam.

§. IV.

Corollarium finale praesentis Disquisitionis.

168. EX dictis infertur 1. Rationi perquam fore consentaneum, ut in Regaliae controversa statu iniretur via, quam suo exemplo monstravit Rex Christianissimus Philippus III. qui stimulis conscientiae urgentibus, Regaliae statum commisit judicio decisorio sacri Generalis Concilij Lugdunensis, a quo proinde, praesentibus Francorum Legatis, editus est Canon duodecimus, quo jus recipiendi Regalia, confirmatum est in Ecclesijs, ubi recepta fuerat illius juris consuetudo, at vetita est ejusdem juris introductio quoad Ecclesias,

quae ei non erant obnoxiae; uti tradit etiam Petrus de Marca in commentariolo de Regalia edito, relato inter Acta Cleri Gallicani tom. 2. pag. 102.

Explicatur haec illatio. Solet equidem a 269. Gallis praetendi, quod causa Regaliae non alibi, quam in Parliamentis Regijs, non autem in foro Ecclesiastico agitari consueverit. Verum Author Galliae vindicata dissert. 1. §. 6. n. 4. hoc expendens principium, ratiocinatur in hunc modum. Si Francici, ait, veint, cum inter eos, qui ab Ordinario, & qui a Rege obtentu Regaliae, beneficia acceperunt, lis oritur, hujus cognitionem ad Parla-menta spectare, haud equidem contenderim; haecenus enim id more receptum est, & Ecclesia toleravit: at vero cum non inter particulares lis vertitur, sed de ipsa Regalia, ejusque extensione certamen est, & quaritur, an ad jus Coronae pertineat, an Regiae dignitati annexa, & ab Ecclesiae consensu ullo modo dependeat, & ita pro arbitrio Regnantium toti Regno inferri possit, & Parlamento Parisiensi Universalis Concilij Canones subdantur; haec, inquam, nego ad cognitionem Parlamenti spectare posse; negabuntque omnes, quotquot inter sacram dignitatem, prophanamque distinguunt, & unam alteri non miscent; nec argumentis hic opus est, aut longis discursibus, cum vel primo intuitu istarum propositionum absurditas pateat, videlicet: *Ius Beneficia Ecclesiastica conferendi, percipiendique fructus vacantium Ecclesiarum, & Canones laxandi ab Universalis Concilio conditos, ad potestatem laicam, & Parliamentum Parisiense pertinet.*

270. Cum decimae a Clero Gallicano, aut alia subsidia petuntur, sublevandis Regni necessitatibus, non id a bitrio saecularium, & imperio agitur, sed nutu ac sponte Ecclesiastici Ordinis, cujus delegati singulis Iustris conveniunt. Si ergo nec Parla-menta, nec alij Regis Ministri jus sibi vendicant, legendae a Clero pecuniae, quae tamen est res mere temporalis; qui ergo fieri potest, ut suae auctoritatis faciant, beneficia Ecclesiastica conferre? Abolere Concilium Universale tot saeculis a Regibus, totaque Gallia receptum? Libertatem Ecclesiarum perpetuo jugo adducere? Idque non paucis tantum annis, sed semper, nec uno tantum, alteroque loco, sed ubique? nulla Canonum, nulla legum, nulla Principum, ne Regnantis quidem reverentia; hujus enim animam produnt tot alijs curis intentam, & ideo fraudibus facilem: illorum vero edicta, legesque obliterant, & ignaviae accusant, quali jurium, Regni-que negligent; duplicis culpa rei, & quod mortuos infestent, & quod vivo adulentur. Et si alia omnia desint, qui potuit Parla-mentum eam causam cognoscere, quae, cum sit ex majoribus, ad Sedem Romanam spectat; causas enim majores ad Romanum Pontificem pertinere, tradunt Innocentius I. episc. ad Victor. Rothomag. cap. 3. Vigilius episc. 7. ad Auxent. Arelat. Gregorius Magnus episc. S l l s 2 52. 6.